

Janita Miettinen

Sara Tonteri

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomi (AMK)

Varhaiskasvatuksen sosionomi

Opinnäytetyö, 2024

SUOMALAISTEN LASTEN SOPEUTUMISEN KOKEMUKSIA ESPANJASSA

TIIVISTELMÄ

Janita Miettinen & Sara Tonteri
Suomalaisten lasten sopeutumisen kokemuksia Espanjasta
45 sivua, 4 liitettä
Kevät 2024
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto
Sosionomi (AMK) Varhaiskasvatuksen sosionomi

Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia kuinka suomalaiset lapset kokevat sopeutuvansa Espanjaan. Tavoitteenamme oli ymmärtää millaiset asiat edistävät ja estävät suomalaisten lasten sopeutumista sekä kuulla heidän omia kokemuksiaan aiheeseen liittyen. Halusimme antaa yhteistyökumppanillemme ajankohtaista tietoa, kuinka lapset ovat sopeutuneet uuteen asuinmaahansa, ja täten auttaa koulua löytämään toimivampia ratkaisuja lasten kulttuurisen sopeutumisen helpottamiseksi. Halusimme myös tutkimuksemme avulla lisätä tietoutta aiheesta lasten elämässä mukana oleville kasvattajille sekä muille aiheesta kiinnostuneille.

Yhteistyötahona oli Espanjassa toimiva suomalainen koulu. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Aineisto kerättiin yksilohaastatteluiden avulla, johon osallistui seitsemän lasta esi- ja alkuopetuksesta. Haastatteluilla selvitettiin esi- ja alakouluikäisten lasten kokemuksia sopeutumisesta Espanjaan. Kaikki haastateltavat lapset olivat asuneet Espanjassa alle kolme vuotta. Opinnäytetyön teoriaosuudessa perehdytään esi- ja alkuopetusikäisiin lapsiin, lapsen osallisuuteen, kaksikulttuurisen lapsen identiteettiin ja ulkosuomalaisuuteen.

Opinnäytetyön tuloksissa löytyy yhtäläisyyksiä aikaisemman tutkimuksen kanssa ekspatriaattiperheiden lasten, eli ulkomailla työskentelevän perheen lapsen kotoutumisen kokemuksiin liittyen. Haastattelussamme selvisi, että lapset viihtyivät Espanjassa ja suomalaisessa koulussa. Suurimman osan ajastaan lapset viettävät muiden suomalaisten keskuudessa. Lapset kertoivat, että Espanjaan muuttaminen herätti heissä enemmän positiivisia kuin negatiivisia tuntemuksia.

Avainsanat: kaksikulttuurisen lapsen identiteetti, ulkosuomalaisuus, keskilapsuus, koulu, Espanja

ABSTRACT

Janita Miettinen & Sara Tonteri
Finnish children's experiences of adjusting in Spain
45 pages, 4 appendices
Spring 2024
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Social Services.
Early Childhood Education and Care,
Bachelor of Social Services

This research-oriented thesis explored how Finnish children experience their adjusting in Spain. The aim was to find out what kind of things help and hinder adjusting and to hear children's own views on the topic. The study provided up-to-date information to the copartner on how children have adjusted to their new country of residence, and thus help the school to find more effective solutions to facilitate their cultural adaptation. This research was meant to raise awareness of the issue among educators involved in the children's lives and other interested parties.

The collaborative partner was a Finnish school in Spain. The methods were individual interviews conducted to seven children from primary and pre-primary education. The interviews explored the experiences of pre-school and primary school children. All the children interviewed had lived in Spain for less than three years. The theoretical part of the thesis deals with pre-school and primary school children, child inclusion, the identity of the bicultural child and expatriation.

The results of the thesis show similarities with previous research on the integration experiences of children from expatriate families. However, there are no previous studies on this topic to which the research can be compared in a straightforward manner. The interviews revealed that the children were happy in Spain and in the Finnish school. The children spend most of their time among other Finns. The children said that moving to Spain gave them more positive than negative feelings.

Keywords: identity of the bicultural child, expatriation, middle childhood, school, Spain

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 KULTTUURI-IDENTITEETTI.....	6
2.1 Kaksikulttuurisen lapsen identiteetti	6
2.2 Sopeutuminen	9
2.3 Ulkosuomalaisuus	10
3 ESI- JA ALKUOPETUSIKÄISET LAPSET	13
3.1 Varhaiskasvatus ja koulu	13
3.2 Keskilapsuus	16
4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	17
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1 Tausta ja työelämätaho.....	18
5.2 Laadullinen tutkimus	18
5.3 Teemahaastattelu	19
5.4 Aineiston analysointi	21
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET	24
6.1 Kielen merkitys	24
6.2 Mieluisimmat asiat koulussa	25
6.3 Koulun ulkopuolinen aika	27
6.4 Sopeutumisen kokemuksia	28
7 POHDINTA	31
7.1 Tulosten tarkastelu.....	31
7.2 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi.....	34
7.3 Ammatillinen kasvu	37
7.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet	39
LÄHTEET.....	42
LIITE 1. Saatekirje haastateltavien vanhemmille	46

LIITE 2. Forms kysely	47
LIITE 3. Esimerkki kategorisoinnista	48
LIITE 4. Haastattelukysymykset.....	49

1 JOHDANTO

Uuden kulttuurin sisäistämisessä ei ole vain kyse passiivisesta sisäistämisprosessista, vaan jatkuvasta dialogisesta prosessista itsen ja yhteisön välillä. Kulttuuri koostuu monista kerrostumista. Syvintä kerrostumaa kulttuurissa edustavat arvot. Ne lapsi omaksuu jo lapsuudessaan alitajuisesti. (Yrjö-Koskinen, 2020, s. 15–16.) Toiseen maahan muuttaessa ulkomaalaiset kohtaavat usein monia epävarmuustekijöitä johtuen esimerkiksi kulttuurissa olevista normeista, kielestä sekä käyttäytymismalleista. Henkilön muuttaessa toiseen maahan myös hänen sosiaaliset tukiverkostonsa monesti häiriintyvät. (Bayraktar, 2019, s. 50–51.) Kun Suomesta tuleva lapsi asuu ulkomailla, hänellä on mahdollisuus käydä joko paikallista koulua, Eurooppa-koulua, kansainvälistä koulua, tai ulkomailla olevaa suomalaista peruskoulua. Lapsella on mahdollisuus käydä myös niin sanottua kotikoulua. (Opetushallitus, i.a.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia kuinka suomalaiset lapset kokevat sopeutuvansa Espanjaan. Tavoitteenamme on ymmärtää millaiset asiat edistävät ja estävät suomalaisten lasten sopeutumista sekä kuulla heidän omia kokemuksiaan aiheeseen liittyen. Haluamme antaa yhteistyökumppanillemme ajankohdasta tietoa, kuinka lapset ovat sopeutuneet uuteen asuinmaahansa, ja täten auttaa koulua löytämään toimivampia ratkaisuja lasten kulttuurisen sopeutumisen helpottamiseksi. Haluamme myös tutkimuksemme avulla lisätä tietoutta aiheesta lasten elämässä mukana oleville kasvattajille sekä muille aiheesta kiinnostuneille.

Tiedostamme että varhaiskasvatuksen sosionomeina emme saa pätevyyttä toimia esiopetuksessa. Työssämme perehdymme varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen näkökulmaan. Oman ammatillisuutemme kannalta koemme opinnäytetyömme vahvistavan ymmärrystämme lasten kokemista kulttuurillisista haasteista. Haluamme oppia lisää siitä, kuinka voimme huomioida paremmin lapsia, jotka ovat tulleet erilaisista kulttuuritaustoista.

Käsitlemme tässä opinnäytetyössä lasten sopeutumista osallisuuden ja kulttuuri-identiteetin näkökulmasta, sekä avaamme käsitteitä keksilapsuudesta ja sen kehityksen vaiheista. Tarkastelemme myös lähteiden pohjalta ulkosuomalaisuutta ja siihen liittyvää kaksikulttuurisen lapsen identiteettiä. Tutkimuksemme tulokset lisäävät tietoa lapsien omakohtaisista sopeutumisen kokemuksista heidän uudessa asuinmaassansa.

2 KULTTUURI-IDENTITEETTI

2.1 Kaksikulttuurisen lapsen identiteetti

Identiteetillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä itsestään. Määritelmät identiteetistä vaihtuvat sen mukaisesti, missä kontekstissa sitä käsitellään. Ihmiskäsitys alkaa ajatuksesta, jonka mukaan yksilön on ensimmäiseksi tunnettava itsensä. Tämän jälkeen hän on kykenevä muodostamaan oman ihmiskäsityksensä. Se muodostuu elementeistä, joita ovat persoonallisuus, yksilöllisyys ja luovuus. Välillä elämässä on tilanteita, joissa ihmisen yksilöllisyyttä sekä erilaisuutta ei ole mahdollista huomioida riittävällä tavalla. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi muutosprosessit. (Könnilä, 2014, s.120.) Minäkuva liittyy myös identiteettiin. Sillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä itsestään ja suhteestaan ympäröivään maailmaan. Minuuden tunne syntyy minän kehityksen lopputuloksena. Läpi elämän ihmisellä tapahtuu muutoksia oman minän tunteessaan, mutta yksilö ei muutu toiseksi omien kokemustensa seurauksena. (Yrjö-Koskinen, 2020, s. 20.)

Kulttuurilla tarkoitetaan yleiskielellisesti kieliä, arvoja ja maailmankatsomuksia, sekä käytäntöjä. Ne ovat määrittämässä ihmisryhmää esimerkiksi sen etnisyyden, alueen, yhteisen mielenkiinnon kohteen ja kansalaisuuden perusteella. (Benjamin, 2014, s. 60–61.) Erään tunnetuimmista kulttuurin määritelmistä on esittänyt Kluckhohn. Hänen mukaansa pääasiassa kulttuuri koostuu erilaisten symbolien avulla välitetyistä ja omaksutuista kaavamaisista tavoista tuntea, ajatella ja reagoida. Kyseiset tavat ja niiden ilmentymät ovat ihmisryhmien ainutlaatuisia aikaansaannoksia. Voidaan sanoa, että kulttuurissa olennainen ydin muodostuu perinteisistä käsitteistä sekä näihin liittyvistä arvoista. Kun omaksuu itselleen uutta kulttuuria, siinä ei ole kyse ainoastaan passiivisesta sisäistämisprosessista, vaan jatkuvasta dialogisesta prosessista itsen ja yhteisön välillä. Kulttuurin sanotaan koostuvan monista eri kerrostumista. Syvintä kerrostumaa kulttuurissa edustavat erilaiset arvot. Nämä lapsi omaksuu jo omassa lapsuudessa alitajuntaisesti. (Yrjö-Koskinen, 2020, s. 15–16.)

Kulttuuri-identiteetillä kuvataan yleensä ihmisen kuuluvuuden tunnetta johonkin ryhmään. Tällainen voi olla ryhmä, jolla on muun muassa samalle arvopohjalle, tavoille tai menneisyydelle perustuva maailmankatsomus sekä yhteinen kieli. Kulttuuri-identiteetin määrittäminen ei ole kuitenkaan yksiselitteistä. Ihmisen kuuluisikin mieluummin havainnoida omasta itsestään löytyvää monimuotoisuutta kuin puhua valmiiksi määritellystä kulttuuri-identiteetistä. Nykypäivänä ihminen voi valita omien kiinnostuksen kohteidensa sekä elämäntilanteidensa mukaisesti vapaasti kulttuurista tietoa, eikä vain omien ryhmäjäsensyyksiensä ehdoilla. Ihmiset siis kuuluvat erilaisiin ryhmiin, joiden jäsenyys vaikuttaa automaattisesti omaksuttuun identiteettiin. Joidenkin ryhmien jäsenyys tulee automaattisesti syntyessä, kuten perhe ja kansalaisuus. Joihinkin ihminen voi liittyä ulkoisten seikkojen takia, joita ovat esimerkiksi etnisyys ja sukupuoli. Toisaalta ihminen voi myös valita myös itse ryhmän jäsenyyksiä, kuten poliittinen sitoutuminen sekä ammatti. (Benjamin, 2014, s. 64–67.)

Kasvavan kulttuurienvälisen kommunikaation ja globalisaation seurauksena ihmisen kulttuuri-identiteetti muuttuu vielä aikuisuudessakin. Van Rekenin ja Pallockin kulttuuri-identiteetin mallissa määrätty ihmisen kulttuuri-identiteetti suhteessa häntä ympäröivään valtakulttuuriin. Ulkomaalainen ihminen eroaa valtaväestöstä maailmankuvansa ja ulkonaisen olemuksensa seurauksena. Piilomaahanmuuttaja puolestaan näyttää ulkoisesti samalta kuin valtaväestö, mutta hän ajattelee eri lailla. (Yrjö-Koskinen, 2020, s. 23.)

Perinteisen ajattelumallin mukaisesti voitaisiin todeta kansallisen kulttuurin, eli kulttuurin johon ihminen syntyy, määrittävän myös yksilön kulttuuri-identiteettiä. Ihmisen on luontaista ajatella tietyn kansalaisuuden olevan osa itseä, vaikka sitä ei olekaan hänen geeneihinsä koodattu. Tämä voidaan todeta esimerkiksi siinä, että kansalaisuus on yleensä yksi ensimmäisistä asioista, jonka ihmiset itsestään kertovat, etenkin tilanteissa, jotka ovat kansainvälisiä. Ihmisen kulttuuri-identiteetti kehittyi elämän aikana, joten se ei ole muuttumaton. Esimerkiksi ihmisen muuttaessa ulkomaille hänen kansallinen identiteettinsä voi korostua. Tämän seurauksena myös arvot isänmaan kulttuurissa voivat tuntua tärkeämmiltä kuin ikinä aikaisemmin. Oman kansallisen identiteetin merkitys voi valjeta siten jopa ensimmäistä kertaa. (Benjamin, 2014, s. 64–67.)

Laaja-alaisia vaikutuksia elämään voi tuoda lapsuudessa koettu tilapäinen asuminen omien vanhempien kulttuurin ulkopuolella. Tällaisen taustan omaavia lapsia ja aikuisia kutsutaan niin sanotuiksi kolmannen kulttuurin lapsiksi. (Yrjö-Koskinen, 2021, s.18.) Saahko kirjoittaa elämäkertakirjassaan ajatuksesta, että kolmannella kulttuurilla tarkoitetaan yhdistelmää lapsen uusien asuinmaiden kulttuureista sekä hänen vanhempiensa kotimaan kulttuurista ja näistä lapsi itse muodostaa oman versionsa, eli kolmannen kulttuurin. (Saahko, 2023, s. 9.) Usein he ovat luoneet suhteen jokaiseen kulttuuriin, missä ovat lapsena asuneet, mutta eivät kuitenkaan koe niistä mitään kokonaan omakseen. Tämän seurauksesta monella aikuisella kolmannen kulttuurin lapsella on vaikeus vastata siihen mistä on kotoisin. Kulttuuri-identiteetin muodostumiseen vaikuttavat lapsuudessa koetut siirtymät. Kulttuuriympäristöstä toiseen siirtyessään kolmannen kulttuurin lapsi tapaa uuden kulttuurin erilaisia ilmentymiä. Vähitellen hän alkaa sisäistää kulttuuria. Sana kulttuuri määritellään arvoiksi, identiteetiksi, yhteisiksi vaikuttimiksi, uskomuksiksi, merkityksellisten tapahtumien merkityksiksi ja tulkinnoiksi, jotka ovat tulosta yhteisöjen yhteisistä kokemuksista ja ne siirtyvät sukupolvelta toiselle. Ulkomailla asuvat lapset, jotka eivät käy paikallista koulua, eivät siis välttämättä elä isäntämaansa kulttuuriin läheisessä kosketuksessa. Kansainvälisillä kouluilla ja niissä oleville oppilaille on puolestaan merkityksellinen rooli heidän maailmankuvansa ja identiteettinsä kehittämisessä. (Yrjö-Koskinen, 2021, s. 18–20.)

Kolmannen kulttuurin lapsista monet palaavat vanhempiensa kotimaahan ennen aikuisikänsä. Osalla lapsista saattaa olla myös liikkuva lapsuus. Heitä voidaan kutsua niin sanotuiksi sarjamuuttajiksi, jotka asuvat lapsuudessaan useassa maassa ulkomailla ja siinä lomassa saattavat asua välillä myös omien vanhempiensa kotimaassa. Lapsuudessa koetut siirtymät vaikuttavat kulttuuri-identiteetin muodostumiseen. Osalla kolmannen kulttuurin lapsella oma kulttuuri-identiteetti on aikuisenakin selkiintymätön, jolloin he eivät koe kuuluvuutta mihinkään kulttuuriin. On ajateltu, että tämä johtuu siitä, että heidän kokemuksensa eri muutoista ovat tapahtuneet lapsen kehitysvuosina, jolloin heille ei ole kehittynyt vielä omaa kulttuurista identiteettiään. Tämän takia lapselle voi jäädä puutteelliseksi ymmärrys siitä, millaisella tavalla tietyissä yhteisöissä asiat toimivat. (Yrjö-Koskinen, 2020, s. 7–8.)

Saahkon (2023, s. 9) mukaan yhteisiä kokemuksia kolmannen kulttuurin lapsille, eli matkalaukkulapsille on esimerkiksi se, että kavereiden ja ympäristön muuttuessa usein omasta perheestä tulee entistä tärkeämpi. Vielä aikuiseksi tultaessa heillä voi olla vaikeuksia päästää irti omasta perheestä ja erityisesti vanhemmistaan. Toisaalta jos matkalaukkulapsi on tottunut matkustamaan itsenäisesti sekä sopeutumaan uusiin paikkoihin jo nuoresta asti, voi tämä johtaa poikkeuksellista aikaisempaan itsenäistymiseen.

2.2 Sopeutuminen

Useasti puhuttaessa sopeutumisesta ja integraatiosta uuteen maahan on hyödynnetty kulttuurien välisiä sopeutumisteorioita. Tunnetuin ja vieläkin käytössä oleva teoria on Lysgaardin U-käyrä. Siinä sopeutuminen jaetaan neljään eri osaan. Ne ovat kiehtomisen ja innostuksen, kulttuurishokin ja sopeutumisen sekä hallinnan vaiheet. Kyseinen malli on yhä käytössä, vaikka sen paikkansapitävyyttä ja toimivuutta onkin kyseenalaistettu. Uuteen kulttuuriympäristöön sopeutuminen on tunnepitoinen prosessi, jonka tuo tämä U-käyrä-malli hyvin esille. (Matveinen, 2020, s.10.)

Sopeutuminen uudenaikaiseen kulttuuriin sisältää niin sosiaalisiin vaatimuksiin kuin fyysiseen ympäristöön sopeutumisen. Monikulttuurisessa kontekstissa tarkasteltaessa sopeutumisen käsitteessä voidaan nähdä kaksi ulottuvuutta, joita ovat sosiokulttuurinen, eli taito sopia joukkoon, ja psykologinen, eli tyytyväisyyden ja hyvinvoinnin tuntemukset. Sopeutuminen nähdään toisaalta myös kulttuurisena oppimisena ja sen avulla voidaan saada uudenaikaisessa ympäristössä tarvittavat sosiokulttuuriset taidot. (Warinowski, 2012, s. 86–88.) Toiseen maahan muuttaessaan ulkomaalaiset kohtaavat usein monia epävarmuustekijöitä johtuen esimerkiksi kulttuurissa olevista normeista, kielestä sekä käyttäytymismalleista. Henkilön muuttaessa toiseen maahan hänen sosiaaliset tukiverkostonsa monesti häiriintyvät. Yhteydenpito kotimaassa oleviin edesauttaa sitä, että ulkomaalainen kokee olonsa turvallisemmaksi ja vähemmän eristyneeksi. On todettu, että

vuorovaikutus senhetkisen asuinmaan kansalaisten kanssa auttaa ulkomaalaisia sopeutumaan. (Bayraktar, 2019, s. 50–51.)

Pegingissä tehdyssä tutkimuksessa selvitettiin 5–12-vuotiaiden suomalaisten lasten sopeutumista sinne ja käsityksiä omasta arjestaan (Niemi, 2018, s. 4). Lapselle muuttamisessa ristiriitaisia tunteita aiheuttivat perheen sosiaalisten suhteiden väheneminen neljän seinän sisälle, lasten näkeminen avuttomina ja haa-voittuvina suojelunkohteina ja perinteisten sukupuoliroolien takaisinpaluu. Lapset kokivat asumisensa oudon kotoisaksi, sillä he asuivat ekspatriaattien ja varakkaiden kiinalaisten suosimalla ylellisellä alueella. Heitä ei harmita asuminen etäällä paikallisesta arkielämästä, vaan sen tajuminen, että he elävät omassa perheessä ja asuttamassaan yhteisössä rinnakkain elämistä sekä lokeroitumista. Myös tutut lainalaisuudet ovat hävinneet omasta elämästä, kuten esimerkiksi oma piha. (Niemi, 2018, s. 292–293.) Ekspatriaatti tarkoittaa ulkomaantyöntekijöitä, mutta käsitteen merkitys ei ole vielä vakiintunut (Warinowski, 2012, s.18). Suomalaislapsesta ekspatriaattilapseksi muuttuminen ei tapahdu yhdessä yössä, eli samaan aikaan muuton kanssa, vaan yleensä hän koittaa pitää suomalaislapsen monikulttuurista roolia yllä pitkään. Hän saattaa onnistua siinä melko hyvin, sillä hän viettää aikaansa suomalaisseurassa. Tunnetta turvassa olemisesta lisäksi esimerkiksi yökylässä käyminen suomalaisen kaverin luona. (Niemi, 2018, s. 292–293.) Lapset kokivat, että runsaslukuiset vertaissuhteet vain suomalaisten lasten kesken vaikuttivat kielteisesti uuden kasvuympäristön kielen omaksumiseen (Niemi, 2018, s.134).

2.3 Ulkosuomalaisuus

Ulkosuomalaisella tarkoitetaan yleensä Suomen ulkopuolella vakituisesti asuvia ihmisiä, jotka ovat Suomen kansalaisia, tai heidän jälkeläisiensä. Ilmiönä ulkosuomalaisuus on muutoksessa ja on yhä yleisempää, että asuminen ja työnteko tapahtuvat kahdessa tai useammassakin maassa. Yhdistävänä tekijänä ulkosuomalaisilla on suomalainen identiteetti, joka tarkoittaa sitä, että he pitävät itseänsä suomalaisina. (Sisäministeriö, i.a.)

Maahanmuuttaja on yleiskäsite maasta toiseen muuttaneesta ihmisestä, joka on voinut saapua maahan erilaisin perustein. Tällaisia perusteita voivat olla esimerkiksi työ, opiskelu tai perhesyyt. Yleensä käsite myös viittaa ihmisiin, jotka ovat syntyneet ulkomailla. (Terveystieteiden tutkimuskeskus, i.a.) On monia eri syitä maahanmuuttoon. Syy maahanmuutolle voi luoda tapahtumasta negatiivisen tai positiivisen yksilön omien odotusten ja toiveiden mukaisesti. Uuteen ympäristöön asettautumiseen vaikuttavat ihmisen ikä ja yksilölliset piirteet. Päätöksen muuttamista on voinut tehdä joskus joku toinen, kuten oma vanhempi. Tämä voi vaikuttaa siinä, kuinka maahanmuuttaja asennoituu uuteen asumispaikkaansa. Kaikille maahanmuuttajille yhteisenä tekijänä näyttäytyy tapahtuman tuoma stressi. Muuttaminen siis rasittaa. Syy stressiin ovat monet muutokset elämässä, joita oman kotimaan jättämisen seurauksesta tapahtuu. Kotimaahan jää ystäviä, perheenjäseniä, tuttavien, tuttu ympäristö ja oma koti. Muuttaminen uuteen maahan tarkoittaa useiden jäähyväisten sanomista. Kuitenkin eniten stressiä lisäävä tekijä on elämä maahanmuuton jälkeen. Tällä tarkoitetaan siis elämistä itselle vieraan kulttuurin keskellä. Omassa kulttuurissa olleet tutut arvot, normit ja tavat eivät enää olekaan valtaväestön kanssa yhdessä jaettu asioita, jotka on sidottu arkeen. Vuorovaikutustilanteet ovat stressiä aiheuttavia tekijöitä silloin, kun käyttöön on otettava uuden asuinmaan kieli, tai jokin muu vieras kieli. (Alitolppa-Niitamo ym., 2013, s. 63–64.)

Eri kieliympäristöön varhaisessa vaiheessa muuttaneet tai lapset, jotka ovat syntyneet eri kieliympäristöön, missä enemmistö ihmisistä puhuu jotain muuta kuin heidän kotikieltänsä, alkavat puhua usein lisääntyvässä määrin enemmistökieltä. Tällöin lapsen kotikieli jää taka-alalle vähitellen. Tyypillistä tämä on erityisesti niissä ympäristöissä, joissa enemmistökielenä on lapsen koulukieli. Lapsen kotikielen kehittymistä ovat vaikeuttamassa lisääntyneet yhteydet ihmisiin, jotka puhuvat enemmistökieltä, enemmistökielellä toimivassa koulussa vietetty aika sekä uusi maailma, joka avautuu silloin, kun lapsi oppii lukemaan asioita enemmistökielellä. Kotikielen kehitys kuitenkin tukee muiden kielten kehitystä. Kirjoitus- ja lukutaidon eri alueet myös siirtyvät kielestä toiseen. (Tigert, 2017.) On yleinen käsitys, että lapsille on helppoa oppia toinen kieli. Oppiminen onkin siinä mielessä helppoa, että se on pitkälti tiedostamatonta. Toisaalta voidaan todeta, ettei toisen

kielen oppiminen lapsilla ole helppoa, sillä se ei tapahdu hetkessä, vaan siihen on arvioitu menevän suunnilleen neljä vuotta. (Warinowski, 2012, s. 102.)

Kausisiirtolaisuudella tarkoitetaan eri maiden välillä tapahtuvaa edestakaista muuttoliikettä. Esimerkiksi etelän aurinkorannikolle kohdistuneesta siirtolaisuudesta suurin osa on juuri kausiluonteista. Ilmastolliset tekijät ihmisten muuttamisen syynä ovat korostuneet kausisiirtolaisuudessa. Muutto tapahtuukin yleensä pohjoisesta etelään. (Inkeri, 2012, s.10.) On yleistä, että Espanjaan muutetaan kokeilumielessä, jolloin taustalla on ajatus myös paluumuutosta Suomeen. Tämä tarkoittaa niin sanottua siirtolaisuuden esiasetetta. Tämän jälkeen ihmiset tulevat maahan pysyäkseen, viihtyvät siellä, sopeutuvat ja päätyvät jäämään. Monet suomalaiset ovat päättäneet jäädä pysyvästi Espanjaan, jolloin heitä voidaan kutsua siirtolaisiksi. (Könnilä, 2014, s. 69.)

On olemassa todella vähän, jos lainkaan, tutkimuksia, jotka tarkastelevat ulkomaille muuttamisen vaikutuksia ekspatriaattiperheen lapsiin (Warinowski, 2012, s.21). Vanhemmat ajattelevat ulkomailla asumisen antavan lapselle mahdollisuuden laajentaa omaa maailmankuvaansa, parantaa kielitaitoansa ja saada lisää kansainvälistä kokemusta. Kaksi- tai monikielisyys puolestaan on identiteetin merkityksellinen ulottuvuus ja kulttuurisen pääoman muoto. (Warinowski, 2012, s.24.)

Etenkin ulkomaille muutettaessa voidaan muuttoprosessin todeta olevan vaativa. Muutto ei onnistu ongelmitta, mikäli tietoa, tukea ja etukäteisjärjestelyjä ei ole suoritettu. Suomalaisilla, jotka muuttavat Espanjaan, ei ole saatavilla samanlaista kotouttamispalvelua, joka Suomessa on käytännössä. Pysyvästikin Espanjaan muuttavat suomalaiset siis etsivät omatoimisesti tai löytämiensä asiantuntijoiden avustuksella tavoista, kulttuurista ja maasta ensitietonsa. (Könnilä, 2014, s. 219–220.)

Kotoutuminen tarkoittaa integroitumista eli sitä, miten maahan muuttanut ihminen tulee yhdenvertaiseksi osaksi yhteiskuntaa (Väestöliitto, i.a.). Yleensä arvioidaan, että kulttuuriin sopeutumisessa vaikuttavat hyvät sosiaaliset suhteet, kielitaito sekä kulttuurin tuntemus (Könnilä, 2014, s. 125). Ystävyyssuhteet,

sosiaaliset verkostot sekä espanjan kielen opiskeleminen vahvistavat yksilön sopeutumista uuteen maahan. Ihmisellä on myös mahdollisuus löytää uusia puolia itsestään muiden ympärillä olevien henkilöiden vaihtuessa. Muutosprosessin sekä yhteisöllisyyden mekanismit tekevät mahdolliseksi sopeutumisen uudelleen kulttuuriympäristöön. (Könnilä, 2014, s. 121.)

Siirtolaisuusinstituutin tekemän tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa muutoksen alla olevasta ulkosuomalaisuudesta. Tutkimus toteutui ulkomailla 85:lle eri maissa asuville 18–50-vuotiaille suomalaisille. (Hovi ym., 2021, s. 23–24.) Selvisi, että nykyisin ulkosuomalaiset ovat asuinmaahansa tiiviisti verkostoituneita. Tutkimukseen vastaajat viettivät aikaa selkeästi enemmän maan kansalaisten ja muunmaalaisten kuin ulkosuomalaisten kanssa. Suomalaisyhteisön tärkeydessä ja sosiaalisissa suhteissa ilmeni kuitenkin poikkeuksia. Muun muassa yli kolmasosa vastanneista, jotka asuivat Espanjassa, kertoi viettävänsä aikaa viikoittain, tai jopa päivittäin muiden suomalaisten kanssa. Espanjan suomalaisyhteisössä on siis aktiivista sosiaalista kanssakäymistä. Espanjassa vilkkaissa ulkosuomalaisyhteisöissä näkyy eläkeläisten iso osuus, mutta myös perheellisten, joilla on kouluikäisiä lapsia. (Hovi ym., 2021, s. 41.)

3 ESI- JA ALKUOPETUSIKÄISET LAPSET

3.1 Varhaiskasvatus ja koulu

Sinä aikana, kun lapsi asuu ulkomailla hänellä on mahdollisuus käydä joko paikallista koulua, Eurooppa-koulua, kansainvälistä koulua tai ulkomailla olevaa suomalaista peruskoulua. Huoltajalla on myös mahdollisuus vastata kotona lapsen opetuksesta. Ulkomailla on myös niin sanottoja kotikouluja. Niillä ei ole valtioneuvoston antamaa perusopetuksen järjestämislupaa, eli nämä koulut eivät ole oikeutettuja antamaan esimerkiksi perusopetuksen todistuksia vastaavia

todistuksia. Suomalaisilla peruskouluilla maailmalla on valtioneuvoston myöntämä lupa järjestää perusopetusta. (Opetushallitus, i.a.)

Lasten osallisuus on aktiivisuutta sekä osallistumista aikuisten maailmaan, jossa aikuisella on halua kunnioittaa lasten toiveita ja aloitteita. Parhaiten osallisuus näkyikin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Osallisuus tarkoittaa sitoutumista yhteiseen toimintaan sekä hyväksytyksi ja osalliseksi kokemista. Tunne siitä, että on tullut kuulluksi ja kohdatuksi synnyttävät lapselle osallisuuden kokemuksia. Osallisuus on keskeinen käsite varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa ja sitä tulee tukea. Sensitiivinen kohtaaminen ja kuulluksi ja nähdyksi tuleminen vahvistavat lasten ja heidän perheidensä osallisuuden tunnetta. On myös tärkeää huomioida eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset. Kielen huomioimisella jokapäiväisissä toiminnoissa voidaan vahvistaa myös eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuutta. (Arvola, 2021, s. 23–24.)

Osallistuminen voi olla kuuntelemista tai pelkästään läsnäoloa tilanteessa niin kuin myös päätöksentekoa. Aktiivinen osallistuminen kuitenkin merkitsee mukana olemista, sosiaaliseen vuorovaikutukseen panostamista sekä sitä että haluaa olla mukana kyseisessä tilanteessa. Osallistuminen on muutakin kuin vain oman mielipiteen ja valinnan ilmaisemista. Siihen liittyy kokemus kuulumisesta ja arvostuksen tunteesta. Kyse ei ole siis vain aktiivisesta osallisuudesta muiden kanssa, vaan siitä myös, että lapset pystyvät tekemään itse päätöksiä ja valintoja. He saavat olla uteliaita ja tuntea sen, että heidät otetaan mukaan. (Canning, 2020, s. 63.)

Varhaiskasvatuksessa voidaan tukea lasten osallisuutta sillä, että he pääsevät vaikuttamaan yhteisiin sääntöihin ja tavoitteisiin. Kasvattajien on kehitettävä jokaiselle lapselle sopivia keinoja tulla ymmärretyksi, jolloin jokainen voi olla yhtä lailla osallisena toiminnassa. (Hujala & Turja, 2020, s. 118.) Varhaiskasvatuksessa tulisi huolehtia siitä, että vahvistetaan lasten osallisuuden peruslähtökohtia ja huomioidaan lasten näkemykset. Lisäksi tulee huolehtia, että varhaiskasvatuksessa toteutuu osallisuutta tukevia toimintamuotoja. Näitä esimerkiksi voivat olla yhteiset kokoukset lasten kanssa, sääntöjen tekeminen tai tapahtumien

toteuttaminen. Osallisuuden toimintakulttuurin toteuttaminen vaatii ammattilaisilta tavoitteellista pedagogista johtamista. (Hujala & Turja, 2020, s. 131–133.)

Varhaiskasvatus tarkoittaa kokonaisuutta, joka muodostuu suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta kasvatuksesta, opetuksesta sekä hoidosta, jossa painopisteenä on pedagogiikka. Varhaiskasvatuslaissa on säädetty, että varhaiskasvatusympäristön tulee olla turvallinen, kehittävä ja edistää lapsen oppimista huomioiden lapsen iän, kehityksen sekä muut edellytykset. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa ja sitä toteuttaessa lapsen etu on huomioitava ensisijaisesti. (L 540/2018.) Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa sekä vähentää syrjäytymistä (Opetushallitus, 2022, s. 10). Varhaiskasvatuksen periaatteena on taata jokaiselle lapselle oikeus hyvinvointiin, suojeluun ja huolenpitoon. Lapsen etu tulee olla ensisijaisena. Lapselle täytyy taata tasa-arvoinen ja yhdenvertainen kohtelu. Varhaiskasvatuksessa tulee edistää lapsen oikeutta kokea turvallisuutta varhaiskasvatusympäristössä. Jokainen lapsi on oikeutettu kuulluksi ja nähdyksi tulemiseen sekä huomioiduksi omana itsenään ja yhteisön jäsenenä. (Opetushallitus, 2022, s. 16.) Varhaiskasvatuksen perusteissa todetaan oppimiskäsityksen pohjautuvan siihen, että lapsi nähdään aktiivisena toimijana. Lapset ovat oman oppimisensa toimijoita sekä oppimisympäristön tuottajia. Tässä yhteydessä toimijuus tarkoittaa lapsen tietoisuutta sekä mahdollisuuksia asioihin mihin hän voi itse vaikuttaa. (Arvola, 2021, s. 24.)

Perusopetuslaissa määritellään perusopetuksen tavoitteeksi tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja valmistaa yhteiskunnan jäsenyyteen sekä tarjota heille erilaisia tietoja ja taitoja, jotka ovat tarpeellisia elämässä. Lisäksi esiopetuksen tavoite on edesauttaa lasten oppimisen edellytyksiä osana varhaiskasvatusta. Perusopetusta suunniteltaessa ja toteuttaessa lapsen etu tulee olla ensisijaisena. (L 628/1998.) Perusopetuksen tehtävä on luoda perusta oppilaiden yleissivistykselle. Se rakentuu yhteiselle arvoperustalle sekä oppimiskäsitykselle. Perusopetus tarjoaa valmiudet ja kelpoisuuden toisen asteen koulutukseen. Se ohjaa myös oppilaita löytämään omia vahvuuksiaan ja auttaa rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. (Opetushallitus, 2014, s.11–15.)

Perusopetuksen ohjausjärjestelmän on varmistettava koulutuksen laatu ja tasa-arvon toteutuminen sekä luoda oppilaille hyvät edellytykset heidän kehityksellensä, kasvulle ja oppimiselle. Perusopetus on kokonaisuus kasvatuksesta ja opetuksesta. Siinä eri osa-alueiden sisällöt ja tavoitteet liittyvät yhteen. (Opetushallitus, 2014, s.7) Koulutyötä tulee järjestää niin että sen perustana toimii oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Oppilaille tulee mahdollistaa kokemuksia yhteistyöstä sekä demokraattisesta toiminnasta koulussa, koulun lähiympäristöissä, opetusryhmässään ja erilaisissa verkostoissa. Koulussa osallisuutta voidaan vahvistaa niin että oppilas pääsee olemaan mukana oman koulutyönsä ja ryhmän toiminnan suunnittelussa. Oppilaat voivat vaikuttaa myös oppimisympäristön ja koulun yhteisen toiminnan suunnitteluun ja sen kehittämiseen. Oppilailla tulee olla mahdollisuus myös olla mukana kehittämässä ja arvioimassa yhteistyötä sekä oikeus osallistua koulun järjestyssääntöjen, opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien valmisteluun. (Opetushallitus, 2014, s. 28–29.)

3.2 Keskilapsuus

Keskilapsuus tarkoittaa aikaa esikoulun alkamisesta varhaisen nuoruusiän alkuun eli se sijoittuu noin kuudesta kahteentoista vuoteen. Keskilapsuus on merkittävää aikaa ja se tuokin usein merkittäviä muutoksia lapsen elämään. (Nurmi ym., 2014, s. 178.) Tämän vaiheen aikana lapsi useimmiten siirtyy laajempiin sosiaalisiin konteksteihin. Sosiaalisen piirin laajeneminen saa aikaan vaikutusta lapsen sosioemotionaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen, joka puolestaan aiheuttaa muutoksia lapsen käyttäytymisessä. Keskilapsuuteen liittyvä tärkeä tavoite kehityksen ja psyykkisen hyvinvoinnin kannalta on positiivisen käsityksen luominen omasta osaamisestaan sekä selviytyminen yhä laajenevissa piireissä. Keskilapsuuden alku on kehityksellinen siirtymävaihe. Siinä muodostuu mahdollisuuksia entistä itsenäisemmälle toiminnalle ja toiminnasta vastuun ottamiselle. (Nurmi ym., 2014, s. 181–184.)

Esikouluikäisenä saattaa tulla ohimenevä uhmakkuus sekä levottomuuskausi. Lapsesta voi muodostua aikaisempaa ailahtelevampi, ristiriitainen ja hän voi olla vanhempiaan kohtaan takertuvampi. Lapsen omatoimijuus, joustavuus sekä

kyvykkyys vahvistuvat. Erilaiset arjen taidot vahvistuvat ja kehittyvät kuten itsenäinen vessassa käynti tai vaatteiden pukeminen. Kouluikäisellä kasvaa tarvetta kuulluksi ja olla osana kaveriryhmiä. Lapsen opilliset taidot ja ajattelu kehittyvät abstraktimpaan suuntaan. Useimmiten alakoululainen on kiinnostunut, tasapainoinen ja aktiivinen. Tunteiden sekä käytöksen säätelytaidot ovat kehittyneitä, jonka myötä lapsi huomioi helpommin muita ja kestää paremmin pettymyksiä. (Korhonen, 2021.)

4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia kuinka suomalaiset lapset kokevat sopeutuvansa Espanjaan. Tavoitteenamme on ymmärtää millaiset asiat edistävät ja estävät suomalaisten lasten sopeutumista sekä kuulla heidän omia kokemuksiaan aiheeseen liittyen. Haluamme antaa yhteistyökumppanillemme ajankohtaista tietoa, kuinka lapset ovat sopeutuneet uuteen asuinmaahansa, ja täten auttaa koulua löytämään toimivampia ratkaisuja lasten kulttuurisen sopeutumisen helpottamiseksi. Haluamme myös tutkimuksemme avulla lisätä tietoutta aiheesta lasten elämässä mukana oleville kasvattajille sekä muille aiheesta kiinnostuneille. Haastatteluiden avulla selvitämme nimenomaan esi- ja alakouluikäisten lasten omakohtaisia kokemuksia sopeutumisestaan Espanjaan. Opinnäytetyöprosessi toteutui kevästä 2023 kevääseen 2024. Valmis opinnäytetyömme julkaistaan Theseus-julkaisuarkistosivustolla. Opinnäytetyön tutkimuskysymyksemme olivat:

1. Kuinka suomalaiset lapset kokevat sopeutuneensa Espanjaan?
2. Mitkä asiat edistävät suomalaisten lasten sopeutumista Espanjaan?
3. Mitkä asiat estävät suomalaisten lasten sopeutumista Espanjaan?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tausta ja työelämätaho

Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina toimi eräs Espanjassa oleva suomalainen koulu. Emme kerro tarkemmin mitään koulusta, etteivät lapset ole tunnistettavissa. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaisessa koulussa opiskelevat esi- ja alkuopetusikäiset lapset. Etsimme tutkimukseemme suomalaisia lapsia, jotka ovat asuneet Espanjassa alle kolmen vuotta. Saimme myöntävän vastauksen seitsemältä huoltajalta, joiden lapsi kuului tähän viitekehukseen. Tästä luontaisesti valikoituivat ne seitsemän lasta, joita haastattelimme tutkimustamme varten. Kyseinen määrä lapsia oli sopiva määrä haastattelumme onnistumiseksi. Tutkimuksen kannalta koemme tämän lapsimäärän myös pystyvän täyttämään tutkimuksemme tavoitteet. Opinnäytetyönaihe valikoitui omien mielenkiinnonkohteiden, sekä yhteistyökumppanin toiveiden mukaisesti. Halusimme saada erityisesti lasten äänet kuuluviin tutkimuksen avulla.

Tavoite on valita tutkimukseen juuri ne ihmiset, jotka tietävät eniten tutkittavasta ilmiöstä (Kananen, 2014, s. 97). Informanttien määrä ja aineiston koko ei vaikuta tutkimustulosten laatuun, sillä laatu tutkimukseen tulee tiedonkeräämisen sekä analyysin syvyydestä (Kananen, 2014, s. 95). Opinnäytetyömme haastatteluilla lapsilla on omakohtaista kokemusta tutkittavasta aiheesta, jonka näimme tärkeäksi tutkimuksemme onnistuvuuden kannalta.

5.2 Laadullinen tutkimus

Laadullisen, eli kvalitatiivisen tutkimuksen avulla on mahdollisuus saada syvällinen näkemys tutkittavasta aiheesta (Kananen, 2014, s. 18). Tutkimme lasten yksilöllisiä kokemuksia. Valitsimme kyseisen menetelmän, sillä ymmärrämme paremmin yksilöiden kotoutumisen kokemuksia laadullista menetelmää käyttäen.

Määrällisen tutkimuksen tehtävä on tutkia joukkoa tapauksia, kun taas yksittäisen tapauksen tutkiminen on laadullisen tutkimuksen tehtävänä. Laadullinen tutkimus pystyy antamaan uudenlaisen tavan ilmiön ymmärtämiseen ja se on kiinnostunut juuri siitä, kuinka tutkimukseen osallistuvat näkevät ja kokevat reaali maailman. Tutkimuksen tulosta laadullisessa tutkimuksessa ei voida kuitenkaan yleistää, koska se pätee ainoastaan tutkimuskohteen osalta. Tutkimuksen on tarkoitus tuottaa selitys empiriasta, eli käytännöstä. (Kananen, 2014, s. 19, s. 26.)

Jokaisessa tutkimuksessa on tutkimusongelma. Sitä ratkaistaan tutkimusmenetelmin, jotka ovat erilaisia. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkimuksen kohteena olevan ilmiön ymmärtäminen, kuvaaminen sekä siitä tulkinnan antaminen. Ihmisten kokemukset ja näkemykset, eli erilaiset merkitykset ovat laadullisen tutkimuksen kohteena. Sen tarkoituksena ei ole yleistää, vaan saada syvällinen näkemys ilmiöstä. Tarkoitus on ymmärtää se mistä tutkittavassa asiassa on oikein kysymys. Asioita tutkitaan siksi, koska tutkijoilla on halu ymmärtää ilmiötä paremmin sekä yleensä myös halu saada muutosta aikaiseksi. Tutkimus tuottaa päätöksen tekemisen, sekä ymmärtämisen tueksi tietoa. (Kananen, 2014, s. 16–20.)

5.3 Teemahaastattelu

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun. Haastattelu toteutetaan alaikäisille lapsille yksilöhaastatteluina. Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelumenetelmä kohdentuu tiettyihin teemoihin ja etenee keskeisten teemojen varassa. Teemahaastattelu kuuluu puolistrukturoituun menetelmään, koska sen aihepiiri, aspekti sekä teema-alueet ovat kaikille samat. (Hirsijärvi & Hurme, 2022.) Haastattelu on laadullisen tutkimuksen yksi yleisimmistä aineistonkeruumenetelmistä havainnoinnin rinnalla (Kananen, 2014, s. 71).

Teemahaastattelun avulla voidaan tutkia erilaisia ilmiöitä sekä hakea vastauksia eri ongelmiin. Kuitenkaan teemahaastattelussa ei voida kysyä mitä vain, vaan tavoitteena on saada vastauksia ongelmanasettelun, tarkoituksen ja tutkimustehtävän mukaan. Teemahaastattelun tulisi tuottaa ymmärrystä tutkimusongelmaan

sekä ratkaisu siihen. (Kananen, 2014, s. 86.) Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen sekä mahdollisten tarkentavien kysymysten varassa. Etuna tässä menetelmässä on se, että kysymyksiä voidaan syventää ja tarkentaa haastateltavien vastauksiin perustuen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Ryhmittelimme haastattelukysymyksemme kolmeen eri teemaan. Ne olivat lasten yleistiedot, suomalaisuus sekä Espanjassa asuminen. Teemahaastattelua käytetään usein, kun halutaan saada ymmärrys kohteesta eikä ilmiötä tunneta. Teema tarkoittaa aihetta, josta keskustellaan, ja se on laajempi kokonaisuus kuin vain kysymys. Haastateltava kertoo vapaasti kertomusta tutkittavaan ilmiöön liittyen. Tutkijan tehtävänä on pitää keskustelu aihealueen piirissä ja tehdä tarkentavia kysymyksiä aiheeseen liittyen. (Kananen, 2014, s. 76.) Lasta haastatellessa tulee huomioida se, että aikuinen on lasta nähden valta-asemassa koska hän määrittää tilanteen ja sen tehtävän luonteen (Hirsijärvi & Hurme, 2022).

Haastattelussa useimmiten haastattelija kysyy suulliset kysymykset ja merkitsee saadut vastaukset muistiin. Haastattelussa on mahdollisuus toistaa kysymykset uudelleen, korjata väärinymmärryksiä ja selventää ilmauksien sanamuotoja. Myös se katsotaan eduksi haastattelussa, että haastattelija pystyy samalla toimimaan myös havainnoitsijana. (Hirsijärvi & Hurme, 2022.) Teemahaastattelun toteutusta varten tehdään teemahaastattelurunko. Siihen kirjataan aiheet, josta keskustellaan ja niiden tulisi kattaa tutkittava ilmiö. (Kananen, 2014, s. 78.)

Lapsia haastatellessa vastaan tulee tiettyjä erityispiirteitä, esimerkiksi yllätyksellisyys, yksilöllisyys, sensitiivisyys, avoimuus ja sanoittamisen vaikeus. Haastattelutilanteet usein sisältävät mahdollisia yllätyksiä, joihin ei olla osattu varautua. Tällöin tutkijan tulee varmistaa lapselta, haluaako hän vielä jatkaa. Koskaan ei myöskään voi tietää mitä kaikkea kokemuksia lapsi tulee kertomaan. Haastatteluissa voi olla myös läsnä eri tunteita kuten ikävää, surua tai rakkauden ja arvostuksen tunteita. Yksilöllisyys korostuu haastatteluissa. Osa lapsista voi olla hiljaisempia kuin osa ja osa voi olla hyvin innostuneita ja uteliaita. Jotain lasta voi myös jännittää. Yksilöllisyys näkyy myös lasten erilaisten näkemysten ja kokemusten kautta. Lapsista välittyy avoimuus kuvata omaa elämäänsä vieraalle henkilölle. Lapselle on annettava tilaa ja otettava vastaan juuri sellaisena kuin he tulevat tilanteeseen. Lapsi voi kertoa mielellään avoimesti kokemuksistaan mutta voi

myös olla haluton kertomaan ja sitä täytyy myös kunnioittaa. Tutkijan tulee suhtautua tilanteeseen ennakkoluulottomasti ja avomielin. Joskus lapsi voi olla halukas kertomaan kokemuksia mutta sanoittamisen voi olla hankalaa. (Kallinen & Pirskanen, 2022.)

Haastattelimme seitsemää lasta. Toteutimme haastattelut yksilöhaastatteluina rauhallisessa tilassa koululla. Haastattelutilanteessa mukana olivat haastateltava, sekä molemmat tämän tutkimuksen tekijät, jotka toimivat myös haastattelijoina. Kerroimme etukäteen haastateltavalle mitä haastattelutilanne pitää sisällään. Toinen toimi päähaastattelijana ja toinen teki mahdollisia jatkokysymyksiä. Toimimme haastattelutilanteissa edeltä suunnittelemamme haastattelurungon kysymysten mukaisesti.

Ei ole selkeää sääntöä laadullisessa tutkimuksessa, kuinka monta ihmistä kuuluisi haastatella. Tutkimusongelman rajaus ja tilanne määrittelevät määräkysymyksen. Aineiston laatu on tärkeämpää kuin sen määrä laadullista tutkimusta tehdessä. (Kananen, 2014, s. 95.) Haastatteluun osallistui alle kolme vuotta asuneita lapsia, koska halusimme että haastateltavat ovat saaneet tarpeeksi kokemusta sopeutumisesta, mutta kokemukset ovat kuitenkin tuoreita. Emme myöskään halua, että lapset ovat tunnistettavia.

5.4 Aineiston analysointi

Tutkimusaineiston keräämisen jälkeen seuraavana vuorossa on sen analysoimisen vaihe. Tutkijan tehtävänä on etsiä ratkaisu tutkimusongelmaansa. (Kananen, 2014, s. 9.) Analyysimenetelmänä käytämme aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin tarkoituksena on tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden merkityksmaailman kuvaaminen. Ensisijaisena tavoitteena siis on tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden ajattelu- ja toimintatapojen ymmärtäminen ja uudistaminen käsitteiden, luokitteluiden ja mallien avulla, joita tutkimus tuottaa. (Vilka, 2021, s.171.) Moniin laadullisiin tutkimuksiin voidaan käyttää sisällönanalyysiä, joka on yksi yleisimmin käytetyistä tavoista tarkastellessa laadullista tutkimusta. Ensimmäinen sisällönanalyysin tavoite on järjestellä kerätty

aineisto selkeään, sekä tiiviiseen muotoon, kadottamatta kuitenkaan keskeistä tietoa aineistosta, jota se pitää sisällään. (Puusa & Juuti, 2020, s. 148–149.)

Tutkija voi pieniä aineistomääriä kuuntelemalla ja tutkimalla löytää vastauksen työhönsä asettamalleen tavoitteelle. Aineistomäärät ovat toisaalta usein suuria, joten pelkällä katselemisella, kuuntelemisella tai lukemisella ei tavoiteltuun ratkaisuun päästä. Tutkimuksesta kerätty aineisto litteroidaan, eli yhteismitallistetaan. Sillä tarkoitetaan eri aineistomuotojen saattamista yhteiseen samanlaiseen muotoon, joka on yleensä tekstimuotoinen. Teemahaastattelua aineistoa käytettäessä materiaali kirjoitetaan mahdollisimman sanatarkasti tekstimuotoiseksi. Tekstimassaa tarkastellaan tutkimusongelman, sekä tutkimuskysymysten näkökulmasta. (Kananen, 2014, s. 99–102.)

Litteroinnin jälkeen saadut tekstit pelkistetään, eli tiivistetään ja selkeytetään, jotta on helpompi nähdä aineiston sisältöä (Kananen, 2014, s. 103). Pelkistämisen tavoitteena on aineiston informaatioarvon lisääminen. Rikas kerätty aineisto on sellaisenaan hajanaista, joten aineiston pelkistäminen ja tiivistäminen on välttämätön työvaihe. Aineiston tutkijan tehtävä on mielekkään, selkeän ja yhtenäistä informaatiota sisältävän kokonaisuuden luonti. (Puusa & Juuti, 2020, s. 148–149.) Saimme litteroitua tekstiä yhteensä noin 38 sivua. Annoimme haastateltaville koodinimet, jotta kukaan lapsi ei ole tunnistettavissa. Koodasimme heidät kirjaimella ja numeroilla H1-H7. Teimme työtä tehdessämme havainnon, että litterointi oli aikaa vievää puuhaa, mutta oleellinen osa työtä. Koodinimen laittaminen jokaiselle riville oli myös tärkeää.

Eräs pelkistämisen keino on koodaus. Tutkijan tavoitteena on löytää keräämässään aineistosta ulottuvuuksia sekä käsitteellisiä kerroksia. Koodaus ei kuitenkaan vielä ole analyysi, vaan se on väline analyysin mahdollistamiseksi. Ei ole myöskään olemassa vain yhtä tapaa koodata, sillä jokainen tutkija luo oman koodausjärjestelmänsä. Kerättyyn aineistoon perehtyminen on tärkeää mahdollisimman pian. Tehty koodauskehikko auttaa analyysivaiheessa löytämään säännönmukaisuuksia, teemoja, malleja ja rakenteita. Koodaus on kuin eräänlainen kehikko, joka asetetaan aineiston päälle, jotta voidaan nähdä sisälle aineistoon. (Kananen, 2014, s. 103–104.) Litteroinnin jälkeen pelkistimme tekstimme, jotta

saimme kaiken epäoleellisen tekstin pois mutta niin että sisältö kuitenkin pysyi samana. Koimme pelkistämisen olevan tärkeässä roolissa aineiston analysoimisen prosessia selkeyttämässä. Pelkistämisen avulla aineiston käsittelystä tuli helpompaa, sillä turhat aiheeseen liittymättömät kommentit jäivät pois.

Luokittelu, eli kategorisointi, yhdistää samaa tarkoittavat käsitteet ja asiat. Käytännössä se näkyy yhdistävien tekijöiden löytymisenä, jolloin saman tarkoituksen omaavat käsitteet laitetaan yhden käsitteen alapuolelle, tai yhden käsitteen alle yhdistetään eri käsitteet. Tällöin muodostuu looginen kokonaisuus. Tutkittavasta aineistosta on mahdollista löytyä erilaisia asioita sen mukaisesti, mitä näkökulmaa ollaan käyttämässä. Tutkijan kuuluu tiedostaa se, mitä hän on aineistosta etsimässä. Hänellä pitää olla myös taito huomata aineistosta mitä se oikein viestittää. Luokittelu, sekä yhdistely ovat mielikuvitusta ja pohdintaa vaativia vaiheita, jotka kuuluvat pystyä perustelemaan. (Kananen, 2014, s. 113–116.) Analyysi perustuu tulkitsemiseen sekä päättelämiseen (Puusa & Juuti, 2020, s.149). Koodauksessa ja luokittelussa, joka on puhtaasti aineistolähtöistä, käytetään vain ilmaisuja, jotka ovat nousseet aineistosta (Kananen, 2014, s. 104). Kategorisimme tekstimme. Käytännössä siis etsimme litteroidusta tekstistä yhtäläisyyksiä, joista muodostimme pääluokkia, yläluokkia sekä alaluokkia. Pääluokiksi muodostuivat kielen merkitys, mieluisat asiat koulussa, koulun ulkopuolinen aika ja sopeutumisen kokemukset. Näin löysimme vastauksia asettamiimme tutkimuskysymyksiin onnistuneesti.

Tutkimuksesta tulevat tulokset eivät ole tarkoitettu esitettäväksi liian yksityiskohteisesti. Ne on tarkoitettu kuitenkin esitettäväksi riittävän hyvin, jotta tutkimuksen lukijoilla on mahdollisuus päästä sen kontekstiin sekä aiheeseen sisälle. Aineistoa tutkijat lainaavat vain sen verran kuin on tarpeen, jotta he pystyvät perustelemaan esittämänsä asiat. (Puusa & Juuti, 2020, s. 14–15.)

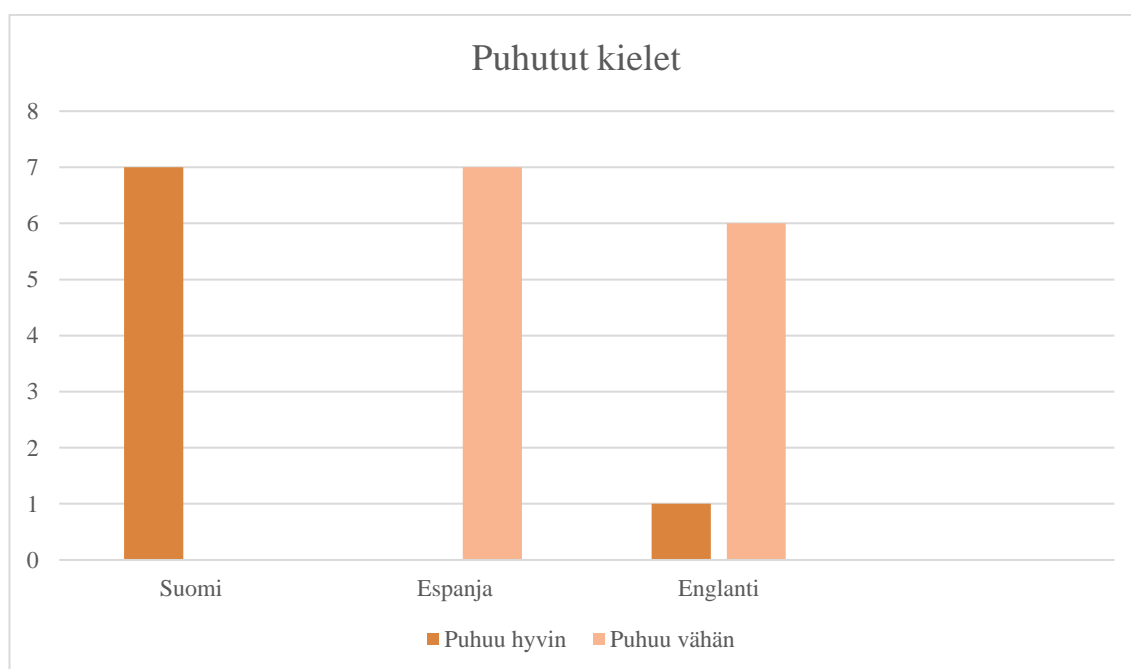
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Kielen merkitys

Haastateltavien vastauksista ilmeni yhtenäisesti se, että jokainen heistä puhui suomen kieltä sekä vähän espanjan kieltä. Melkein kaikki lapsista kertoivat myös puhuvansa vähän englantia, joku kertoi puhuvansa sitä omasta mielestään hyvin. Pieni osa kertoi puhuvansa myös muita kieliä. Vanhempien kanssa jokainen lapsi kertoi puhuvansa suomea.

Kaverien kanssa jokainen lapsi totesi puhuvansa suomea. Tämän lisäksi vähemmistö heistä käytti myös englannin kieltä. Espanjaa ei kukaan haastateltava puhunut kavereidensa kanssa. Haastatteluissa kävi ilmi, että espanjan puhuminen tuntui lapsista hyvältä. Eräs lapsi kertoi, että pahalta tosin tuntuu se, kun ei ymmärrä mitään mitä opettaja sanoo espanjaksi. Joku kertoi haluavansa oppia espanjaa, mutta sitä ei silti opi missään.

No haluan, mutta sit tyyliin en opi sitä missään, kun koska kukaan ei opeta sitä mulle. (H4)

Kuvio 1. Lapsien kokemus omasta kielitaidostaan.

Suurimmalla osalla lapsista oli harrastus Espanjassa. Lasten harrastuksista suurin osa oli suomenkielisiä, mutta joukossa oli myös muutama espanjankielinen harrastus. Pienellä osalla lapsista oli sekä suomen-, että espanjankielinen harrastus. Eräs kertoi, että espanjankielisessä harrastuksessa auttaa se, että siellä on kavereita omasta koulusta. Kysyimme miltä tuntuu, kun harrastuksessa puhutaan espanjaa.

No ei tunnu pahalle, mutta tuntuu ettei osais mitään niinku kieliä. (H4)

No vähä jännältä. Et mitä nyt vastais tähä. (H3)

Puolet lapsista kertoi katsovansa lastenohjelmia espanjan kielellä. Haastatte-
luissa kävi myös ilmi joidenkin lapsien halu mennä tulevaisuudessa elokuvateat-
teriin katsomaan espanjankielisiä elokuvia.

6.2 Mieluisimmat asiat koulussa

Kysyimme haastateltavilta lapsilta mikä on parasta suomalaisessa koulussa, jossa he ovat oppilaina. Vastauksissa lapset kertoivat, että parasta on muissa luokissa käyminen, kivat tunnit, liikunta, koska siellä saa leikkiä ja käsityö, koska siellä saa tehdä käsillä asioita. Muiksi parhaiksi asioiksi lapset kertoivat oppimisen, koska saa uusia kavereita, välitunnin, koska saa leikkiä, perjantaisin olevan herkkukioskin, koska siellä saa herkuja ja sen, että ei tarvitse mennä espanjalaiseen kouluun ja oppia espanjaa.

No se että mun ei tarvi mennä espanjalaiseen kouluun ja mun ei tarvi opetella sitä siansaksaa. (H4)

Liikuntatunnit. Koska mä haluan leikkiä sellasia leikkejä, on kivaa olla vaikka juoksukisaa. (H6)

No mun mielestä jostain syystä herkkukiska, koska sieltä saa herkuja. (H3)

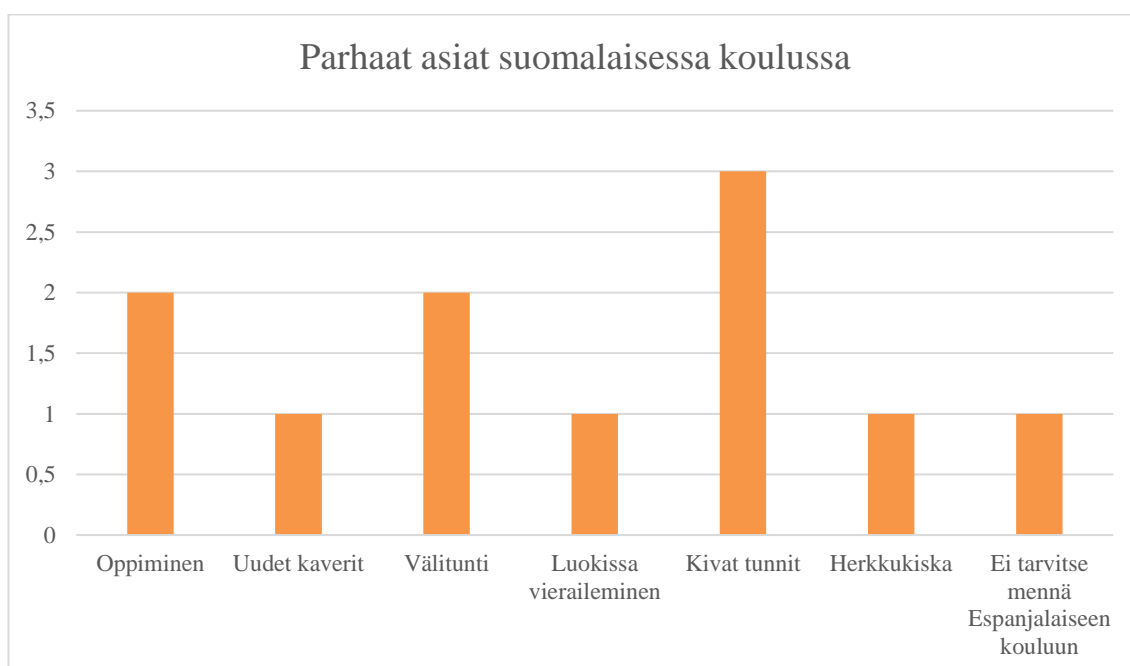
Hmm Käsityö. Noku mä tykkään tehdä käsillä juttui. (H2)

Haastatteluissa ilmeni, että koulussa on kivaa ja siellä on mukava olla. Kivoiksi asioiksi lapset kertoivat kuvaamataidon-, espanjan-, ja liikunnantunnit, luokissa vierailemiset, sen että koulussa on kaikki kivaa, melkein kukaan ei kiusaa ja sen että on muitakin suomalaisia. Myös muita tuntemuksia ilmeni lasten suusta. Koulussa kuitenkin kiusataan, mutta tuntuu silti ihan hyvältä olla siellä, koska sieltä löytyy myös hyviä kavereita. Surulliselta olo tuntuu, sillä eskareilla on pidempi välitunti. Iloinen olo on taas siitä, että saa olla juuri tässä koulussa. Olo tuntuu myös suomalaiselta, koska ei ole mitään espanjalaista. Huonolta tuntuvana asiana ilmeni se, ettei koulussa opi espanjaa.

Surulliselle koska eskareil on viel pidempi välitunti ja meil on vaa ihan joku yks minuutti on ollut. (H5)

Kivalta. Koska joskus on mun mielestä kivoja tunteja ja sitte se tuntuu kivalta ja sitte joskus kun mä en tykkää jostain tunteista niin sitte mä ajattelen mielessäni että mä pystyn tähän ku kumminkin pitää niinku vähän niinku pakottaa siihen tuntiin. (H6)

No taas pitää vastata että suomalaiselta, koska ei oo mitään espanjalaista ja sellasta. (H3)

Kuvio 3. Parhaat asiat suomalaisessa koulussa lasten kertomana

Suurimman osan mielestä oma luokka oli kiva. Kivaksi he kokivat sen, että lapset auttavat toisiaan. Parasta luokassa olivat kaverit ja se kun siellä naurattaa. Joku kertoi oman luokkansa olevan tylsä tai ärsyttävä ja toinen puolestaan rasittava, sillä kaikki huutavat. Eräs lapsi kertoi, että tulevaisuudessa hän mahdollisesti menisi espanjalaiseen kouluun, muttei halua sinne. Syyksi hän kertoi sen, ettei siellä ole oman maalaisia lapsia ja kaikki pitäisi ymmärtää heti. Toinen lapsi taas kertoi, että jos hän olisi espanjalaisessa koulussa niin se tuntuisi siltä, ettei siellä ymmärrä mitään.

Ku me tullaan tänne toisen kerran nii mä meen espanjalaiseen kouluun niin äiti jos mut laittaa sinne. En halua. (H5)

6.3 Koulun ulkopuolinen aika

Kaikki haastateltavat kertoivat omista harrastuksistaan. Suurin osa lapsista harrasti kyseisiä harrastuksiaan Espanjassa, mutta osalla harrastukset olivat jääneet Suomeen. Espanjassa lapsilla oli erilaisia liikunta- ja musiikki harrastuksia. Kaikki haastateltavien harrastukset olivat koulun ulkopuolisia.

Mua auttaa se että siellä on paljon kavereit suomalaisia. (H3)

Kysyimme haastateltavilta heidän vapaa-ajastaan ja mitä he tekevät silloin tekevät, kun eivät ole koulussa. Lapsilta tuli paljon erilaisia vastauksia mutta myös osittain samoja. Yleisimpiä tapoja miten lapset viettivät vapaa-aikaansa, olivat rannalla oleminen, vieraiden luona käyminen, kavereiden ja sisarusten kanssa leikkiminen sekä liikunnalliset pelit. Muita asioita, joita lapset nimesivät, olivat herkkujen syöminen, seurakunnassa käyminen, älylaitteilla pelaaminen ja television katsominen, lemmikkien kanssa touhuaminen sekä askartelu. Eräs lapsi kertoi siitä, että äidillä on aina suunnitelma vapaa-ajalle mitä he tekevät.

Äitillä on varmaan aina suunnitelma, kuten tänäänkin on suunnitelmana mennä shoppailemaan. (H7)

Mä käyn isin kaa ja meidän koiran kaa koirapuistossa ja kävelyllä. Sit mä leikin sen kaa pihalla. (H2)

Mä käyn joskus kavereilla kylässä ja koulun jälkeen me mennää suuraa rannalle äitin ja isän kans ja me mennää koko perhe. (H5)

No pelaan kännykällä ja joskus käyn myös muuten vaan kavereilla kylässä ja muuten vaan pelaa jalkapalloa. (H3)

Haastateltavat nimesivät paljon heille mieluisia paikkoja kotiensa läheisyydestä, jossa he tykkäsivät viettää aikaansa. Yksimielisesti kivoimpiin paikkoihin lukeutuivat puistot ja rannat. Myös ravintolat, kaupat, nähtävyydet ja erilaiset liikunnalliset aktiviteetit olivat lapsille mieluisia paikkoja.

Haastateltavista lapsista puolet kertoi pitävänsä yhteyttä Suomessa oleviin ihmisiin. Yhteydenpitovälineenä toimi tekstiviestien lähettäminen sekä soittelu. Suurin osa heistä kertoi myös vierailevansa Suomessa. Joku lapsista piti yhteyttä joka päivä, kun taas toinen joskus. Vähemmistö lapsista kertoi, ettei pidä ollenkaan yhteyttä Suomessa oleviin ihmisiin.

6.4 Sopeutumisen kokemuksia

Kysyimme haastateltavilta, miten turvalliselta heistä tuntuu asua Espanjassa. Suurin osa haastateltavista koki olonsa Espanjassa turvallisiksi. Osan mielestä asuminen Espanjassa tuntui kohtalaisen turvalliselta. Haastateltavilla esiintyi pelkoa kuumuudesta, ukkosesta, varkaista ja lemmikkien karkaamisesta.

Medium. Koska ei tääl mitää super turvallista oo, koska Espanjassa on hyvät taskuvargaat... Koska öö en mä tiiä. (H4)

Pelottaa et ku on niin kuuma nii sit äiti sano et iskä sano et laita takki ja viel pitkähihane. (H5)

Haastateltavat kertoivat mikä on heidän mielestään parasta Espanjassa asumisessa. Parhaimmiksi asioiksi nousi useamman kerran ranta, lämpö ja uiminen. Lapsilta nousi myös esiin erilaiset harrastukset ja vapaa-ajalla touhuaminen erilaisten aktiviteettien parissa kuten puistoissa käyminen ja leikkiminen. Lapset nimesivät myös asioita, joita haluaisivat tehdä vielä Espanjassa. Näitä olivat

herkkujen syöminen, puistoissa käyminen, uiminen, temppujen tekeminen, nähtävyyksillä käyminen ja kaupassa käyminen. Pieni osa lapsista kertoi, että olisi kivaa pysyä samassa kodissa sekä päästä lähemmäksi kavereita ja koulua.

Mä haluisin et tääl kolus olis kakkuu pelkästään ja keksejä. (H5)

Sunnintait ja lauantait koska se on vapaa-aikaa. Koska sit me tehdään juttuja niiku paljon enemmän. (H6)

No siellä voi uida hurjissa aalloissa ja sitte meijä lähellä rannalla niin siellä on sellasia jotakin isoja kiviä paljon niin ku mä vaa jaksan niitä kantaa ni mä teen niistä jonkun talon tai jonkun. (H3)

Haluisin pysyä tässä koulussa. Ja en haluis muuttaa meijä talosta mut oishan se sillä tavalla kiva että pääsis vähän lähemmäs muita kavereita ja koulu ois lähellä. (H3)

On lämmin, voi mennä uimaan paljon paitsi tänään ja on niiku lämmin ilma sen mä sanoin jo. (H4)

Suomesta Espanjaan muuttaminen herätti lapsissa niin positiivia kuin negatiivisia tunteita. Suurimman osan mielestä oli kiva muuttaa Espanjaan, vaikka se toi myös jännityksen ja ikävän tunteita. Uusi ympäristö tuntui jännittävältä, matkan kesto oli joidenkin mielestä liian pitkä ja Suomeen jääneet ystävät ja harrastukset aiheuttivat ikävää lapsille. Kysyimme myös haastateltavilta miltä juuri tällä hetkellä tuntuu asua Espanjassa. Suurimman osan mielestä asuminen Espanjassa tuntui hyvälle. Silti osalta tuli ilmi ikävää läheisiä kohtaan.

Kivaa. (H2)

Mm lämpöä. Just sen takii me muutettiin tänne. (H3)

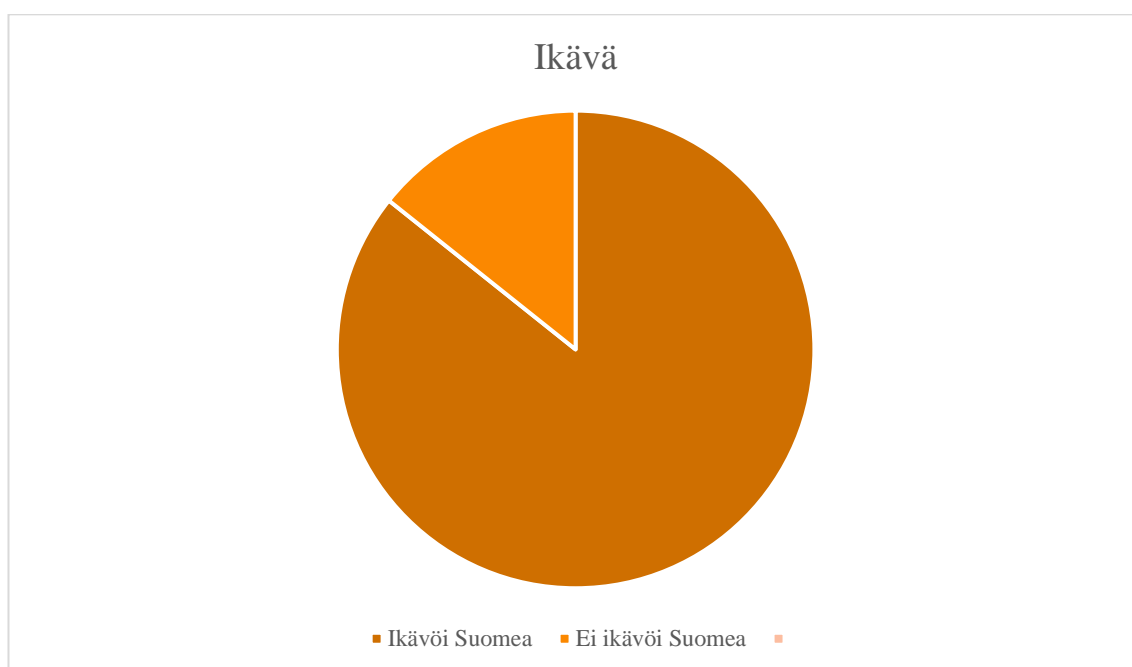
Jännältä, kun paikat oli vähän erinäkösiä. Ku täällä on nyt ollu aika mukavaa. (H7)

Espanjassa oli myös asioita, joista lapset eivät pitäneet. Epämieluisiksi asioiksi koettiin lumen puute, kuumuus, ilmastonmuutos, jotkut espanjalaiset ihmiset, uuden jakson alkaminen koulussa, äidin huutaminen, meteli yöllä, sekä lippiksen lähteminen päästä avoautolla ajaessa ja kaupassa käyminen, sillä kotiin ei voi jäädä yksin odottamaan. Lisäksi kysyimme lapsilta minkämaalaisia he kokevat

oikein olevansa. Kaikki heistä kokivat olevansa suomalaisia. Eräs koki olevansa myös puoliksi jonkun muun maalainen.

Haastateltavista suurin osa totesi, että heillä on ikävä Suomeen. Puolet totesi, että heillä on ikävä vanhaan kouluun, tai kotiin. Puolet haastateltavista myös kertoi ikävöivänsä sukulaisiaan ja kavereitansa Suomessa. Hieman ikävältä tuntui se, etteivät kaikki kaverit ole enää niin läheisiä kuin ennen olivat. Osa lapsista kertoi myös ikävöivänsä lunta.

No vähä tuntu ikävältä, kun kaikki kaverit Suomessa niin ei tunnu enää niin läheisiltä. (H4)

Kuvio 2. Lasten ikävän kokemukset.

Haastateltavista jokaisella oli kavereita Espanjassa. Kavereita oli koulussa, kotona, seurakunnassa, puistossa tai harrastuksessa. Kaikkien kaverit olivat suomalaisia. Alle puolet lapsista mainitsi erikseen, ettei heillä ole espanjalaisia kavereita. Suomessa kavereita oli suurimmalla osalla vastanneista ja osa heistä kertoi niitä myös olevan siellä paljon.

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tutkia kuinka suomalaiset lapset kokevat sopeutuvansa Espanjaan. Tavoitteenamme on ymmärtää millaiset asiat edistävät ja estävät suomalaisten lasten sopeutumista sekä kuulla heidän omia kokemuksiaan aiheeseen liittyen. Halumme antaa yhteistyökumppanillemme ajankohtaista tietoa, kuinka lapset ovat sopeutuneet uuteen asuinmaahansa, ja täten auttaa koulua löytämään toimivampia ratkaisuja lasten kulttuurisen sopeutumisen helpottamiseksi. Haluamme myös tutkimuksemme avulla lisätä tietoutta aiheesta lasten elämässä mukana oleville kasvattajille sekä muille aiheesta kiinnostuneille. Koemme saaneemme vastauksia asettamiimme tutkimuskysymyksiimme kohtuullisesti. Olisimme voineet haastattelijoina esittää enemmän jatkokysymyksiä, joilla olisimme pyrkineet tarkentamaan vastauksia, mutta olemme silti tyytyväisiä vastauksien määrään. Saimme kuitenkin kaikkiin asettamiimme tutkimuskysymyksiin vastaukset.

On yleinen käsitys siitä, että lapsille on helppoa oppia toinen kieli. Oppiminen on siinä mielessä helppoa, että se on pitkälti tiedostamatonta. Toisaalta voidaan todeta, ettei toisen kielen oppiminen lapsilla ole helppoa, sillä se ei tapahdu hetkessä, vaan siihen on arvioitu menevän suunnilleen neljä vuotta. (Warinowski, 2012, s. 102.) Vuorovaikutustilanteet ovat siis stressiä aiheuttavia tekijöitä silloin, kun käyttöön on otettava uuden asuinmaansa kieli, tai jokin muu vieras kieli. (Ali-tolppa-Niitamo ym., 2013, s. 64.) Haastatteluista ilmeni, että jokainen lapsi puhui vähän espanjan kieltä. Kavereiden tai perheen kanssa kukaan ei kertonut sitä puhuvansa. Kielen, jota lapset kertoivat puhuvansa eniten, voimme todeta olevan suomen kieli. Muutamalla lapsella oli kuitenkin espanjankielinen harrastus, jonka voimme ajatella sopeuttavan uuteen yhteiskuntaan. Lapset kertoivat silti, etteivät aina ymmärrä mitä niissä puhutaan.

Pegingissä tehdyssä tutkimuksessa selvitettiin 5–12-vuotiaiden suomalaisten lasten sopeutumista sinne ja käsityksiä omasta arjestaan (Niemi, 2018, s. 4). Lapset kokivat, että runsaslukuiset vertaissuhteet vain suomalaisten lasten kesken vaikuttivat kielteisesti uuden kasvuympäristön kielen omaksumiseen (Niemi, 2018, s.134). Eri kieliympäristöön varhaisessa vaiheessa muuttaneet, tai eri kieliympäristöön syntyneet lapset, josta enemmistö ihmisistä puhuu jostain muuta, kuin heidän kotikieltänsä, alkavat puhua usein lisääntyvin määrin enemmistökieltä. Tällöin lapsen kotikieli jää taka-alalle vähitellen. Tyypillistä tämä on erityisesti niissä ympäristöissä, joissa enemmistökielenä on myös lapsen koulukieli. (Tigert, 2017.)

Suurin osa haastateltavista koki olonsa Espanjassa turvallisiksi. Osan mielestä asuminen Espanjassa tuntui kohtalaisen turvalliselta erilaisten pelkojen vuoksi. Espanjaan muuttaminen herätti enemmän positiivisia, kuin negatiivisia tunteita. Kuitenkin lapset kertoivat jännityksen tunteesta uudessa ympäristössä, sekä ikävästä Suomeen jääneistä kavereista, perheistä ja sukulaisista kohtaan. Lasten vastauksista ilmeni myös kavereiden merkitys heidän elämässään. Lapset kertoivat, että kaikki heidän kaverinsa ovat suomalaisia. Toiseen maahan muuttaessa ulkomaalaiset kohtaavat usein monia epävarmuustekijöitä johtuen esimerkiksi kulttuurissa olevista normeista, kielestä sekä käyttäytymismalleista. Henkilön muuttaessa toiseen maahan hänen sosiaaliset tukiverkostonsa monesti häiriintyvät. Yhteydenpito kotimaassa oleviin edesauttaa sitä, että ulkomaalainen kokee olonsa turvallisemmaksi ja vähemmän eristyneeksi. On todettu, että vuorovaikutus sen hetkisen asuinmaan kansalaisten kanssa auttaa ulkomaalaisia sopeutumaan. (Bayraktar, 2019, s. 50–51.)

Ihmisen kulttuuri-identiteetti kehittyy elämän aikana, joten se ei ole muuttumaton. Esimerkiksi ihmisen muuttaessa ulkomaille, hänen kansallinen identiteetinsä voi korostua. Tämän seurauksena myös arvot isänmaan kulttuurista voivat tuntua tärkeämmiltä, kuin ikinä aikaisemmin. Oman kansallisen identiteetin merkitys voi valjeta siten jopa ensimmäistä kertaa. (Benjamin, 2014, s.64–67.)

Päätöksen muutosta on voinut tehdä joskus joku toinen, kuten oma vanhempi. Tämä voi vaikuttaa siinä, kuinka asennoituu uuteen asumispaikkaansa. Kotimaahan jää ystäviä, perheenjäseniä, tuttavuuksia, tuttu ympäristö ja oma koti.

Muuttaminen uuteen maahan tarkoittaa useiden jäähyväisten sanomista. Kuitenkin eniten stressiä lisäävänä tekijänä on elämä maahanmuuton jälkeen. Tällä tarkoitetaan siis elämistä itselle vieraan kulttuurin keskellä. Omassa kulttuurissa olleet tutut arvot, normit ja tavat eivät enää olekaan valtaväestön kanssa yhdessä jaettuja asioita, jotka on sidottu arkeen. (Ali-tolppa-Niitamo ym., 2013, s. 63–64.)

Siirtolaisuusinstituutin tekemän tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa muutoksen alla olevasta ulkosuomalaisuudesta. Tutkimus toteutui ulkomailla 85 eri maassa asuville 18–50-vuotiaille suomalaisille. (Hovi ym., 2021, s. 23–24.). Yli kolmasosa Siirtolaisuusinstituutin tekemään tutkimukseen vastanneista, jotka asuivat Espanjassa, kertoivat viettävänsä aikaa viikoittain tai jopa päivittäin muiden suomalaisten kanssa. Espanjan suomalaisyhteisössä on aktiivista sosiaalista kanssakäymistä. (Hovi ym., 2021, s. 41.) On olemassa vähän, jos lainkaan, tutkimuksia, jotka tarkastelevat ulkomaille muuttamisen vaikutuksia ekspatriaatti-perheen lapseen (Warinowski, 2012, s.21) Ystävyys-suhteet, sosiaaliset verkostot, sekä espanjan kielen opiskeleminen vahvistavat yksilön sopeutumista uuteen maahan. (Könnilä, 2014, s. 121.)

Kaikkien lasten vastauksista ilmeni, että he viihtyvät hyvin Espanjassa toimivassa suomalaisessa koulussa. Lapset tykkäsivät olla omassa koulussaan ja toimia suomen kielellä, jopa niin paljon että ajatus paikalliseen kouluun vaihtamisesta ei miellyttänyt. Olo tuntui omassa koulussa kuulemma aika suomalaiselta, koska siellä ei ole mitään espanjalaista. Koulussa opeteltiin kuitenkin espanjan kieltä.

Lapsen tunne siitä, että hän tulee kuulluksi ja kohdatuksi vahvistavat hänen osallisuuden kokemustaan. Parhaiten osallisuus näkyy sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa. On tärkeää, että lapsen kieli huomioidaan jokapäiväisissä toiminnoissa ja näin pystytään vahvistamaan eri kieli ja kulttuuritaustasta tulevien lasten osallisuutta. (Arvola, 2021, s. 23–24.) Koulutyötä tulee järjestää niin että sen perustana toimii oppilaiden osallisuus ja kuulluksi tuleminen. Koulussa oppilaan osallisuutta voidaan vahvistaa niin, että hän pääsee olemaan mukana oman

koulutyönsä ja ryhmän toiminnan suunnittelussa, sekä vaikuttamaan ja kehittämään yhteistä toimintaa. (Opetushallitus, 2014, s. 28–29.)

Laaja-alaisia vaikutuksia elämään voi tuoda lapsuudessa koettu tilapäinen asuminen omien vanhempien kulttuurin ulkopuolella. Ulkomailla asuvat lapset, jotka eivät käy paikallista koulua, eivät siis välttämättä elä isäntämaansa kulttuuriin läheisessä kosketuksessa. Kansainvälisillä kouluilla ja niissä oleville oppilailla on puolestaan merkityksellinen rooli heidän maailmankuvansa ja identiteettinsä kehittämisessä. (Yrjö-Koskinen, 2021, 18–20.) Uuteen kulttuuriympäristöön sopeutuminen on tunnepitoinen prosessi (Matveinen, 2020, s.10).

7.2 Eettisyyden ja luotettavuuden arviointi

Noudatimme työssämme tarkasti tutkimuseettisiä ohjeita sekä suosituksia. Tutkimuksemme kohdistuu alaikäisiin lapsiin, joten näimme erityisen tärkeäksi kyseisten ohjeiden noudattaminen. Lähteinä opinnäytetyössä käytimme tutkimuskirjallisuutta ja hyödynsimme myös erään kaunokirjallisuuden lähteen. Näin ollen saimme mukaan kokemuksen tutkittavasta aiheesta. Tieteellistä tutkimusta tehdessä on Suomessa tutkijoille yleiset eettiset periaatteet, jotka ohjaavat työskentelyä. Tutkijan täytyy huomioida tutkittavien itsemääräämisoikeus sekä ihmisarvo ja kunnioittaa niitä, jotta luottamus säilyy. Tutkimusta toteuttaessa on tutkijan huomioitava turvallisuus, eikä tutkimuskohteelle saa aiheutua riskejä, vahinkoja tai haittoja. Osallistumisen tutkimukseen tulee olla vapaaehtoista. Tutkittavalla on myös oikeus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. On tärkeää myös huomioida, että tutkittavalla on oikeus keskeyttää halutessaan osallistumisensa yksittäiseen tutkimusvaiheeseen, tai koko tutkimukseen ilman että siitä seuraisi hänelle mitään kielteisiä seurauksia. Tutkittavalla on oikeus saada konkreettisesti tietää mitä osallistuminen pitää sisällään. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019.)

Lapselle tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa itseensä kohdistuviin asioihin sen mukaan, miten hän ikätasonsa myötä pystyy. Tutkittavalla lapsella on oikeus

saada tietoa tutkimuksesta ja sitä tulee antaa tavalla, jolla lapsi pystyy sitä ymmärtämään. Ensisijaisesti alle 15-vuotiaan osallistumisesta tutkimukseen päättää hänen huoltajansa. Riippumatta huoltajalta saadusta suostumuksesta on tutkimuksen osallistuminen alaikäisellekin aina vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuneiden yksityisyyttä tulee suojella. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019.) Hankimme koululta tutkimusluvan, jonka myönsi koulun rehtori. Tämän jälkeen kysyimme luvan lasten huoltajilta saatekirjeellä, jolla selvitimme voivatko lapset osallistua tutkimukseen. Jokaiselta lapselta itseltään varmistettiin myös suullisesti suostumus tutkimukseen osallistumiseen ja kerrottiin että tutkimus on mahdollista keskeyttää missä kohtaa vain.

Tutkija tekee valinnan siitä, miten nimeää haastateltavansa. Lasten haastattelussa nimeämiseen liittyy eettinen ulottuvuus. Anonyymiutta koskeva eettisyys koskee laajasti kirjoittamista niin että haastateltava lapsi ei ole mitenkään tunnistettavissa. Mitä arkaluontoisempaa tieto on, sitä merkittävämpää on muuttaa henkilöyteen liittyvät tiedot jo litterointivaiheessa. Täytyy kuitenkin olla tarkkana muokkaamisessa, että konteksti säilyy eikä vaikuta tuloksien tulkitsemiseen. Aineisto tulee säilyttää niin, että huomioidaan tietosuojan, tunnistetietojen ja anonyymiteetin turvaaminen. (Kallinen & Pirskanen, 2022.)

Tutkimuksemme lasten kokemuksista oli luottamuksellinen ja täysin vapaaehtoista heille. Toteutimme tutkimuksen niin että lasten yksityisyys säilyy. Emme ilmoita haastattelujen tarkkaa ajankohtaa. Alku- ja esiopetuksessa on sen verran paljon lapsia, että haastateltavia ei pysty tunnistamaan. Tavoitteenamme on luoda hyvä ja luottamuksellinen ilmapiiri haastatteluihin.

Haastatteluihin tulee valmistautua huolella, sillä harvoin lasten haastattelut etenevät juuri niin kuin on suunniteltu. Hyvä valmistautuminen tukee tutkijaa, silloin haastattelussa ilmenee odottamattomia asioita ja hänen on pystyttävä reagoimaan uuteen tilanteeseen. Olisi hyvä lapsen kannalta, että hänellä on mahdollisuus tutustua jossain määrin tutkijaan ennen haastattelun toteutumista. Tutkijan tulee valmistautua kertomaan lapselle tutkimuksen tarkoituksesta ja siitä mitä osallistuminen tutkimukseen vaatii lapselta. (Hyvärinen, 2017.) Ennen haastatteluita pääsimme tutustumaan lapsiin paremmin. Olimme molemmat harjoittelussa

kyseisessä koulussa ja pääsimme työskentelemään lasten kanssa hyvän aikaa ennen virallisia haastatteluita. Näin saimme luotua haastattelijoiden ja haastateltavien välille luottamusta, jonka koimme hyväksi.

Ääninauhamme ovat talletettuina muistitikulla, johon kenelläkään paitsi tutkijoilla ei ole pääsyä. Aineistoa säilytetään vain tarvittavan ajan ja hävitetään heti kun opinnäytetyö valmistuu. Huolehdimme siitä, että haastateltavien anonymiteetti säilyy, eivätkä he ole millään tavalla tunnistettavissa. Haastattelutilanteessa emme myöskään käyttäneet turhaan lasten nimiä.

Annoimme jokaiselle haastateltavalle omat koodinimet. Ennen työmme toteuttamista perehdyimme tarkasti tutkimusmenetelmiin ja opinnäytetyöprosessin kulkuun, jotta osaamme toimia oikein, luotettavalla ja mahdollisemman hyvällä tavalla, sillä tämä on ensimmäinen toteuttamamme laadullinen tutkimus ja opetelimme kaiken tarvittavan prosessimme aikana. Haastattelukysymyksemme oli laadittu niin että ne vastaisivat tutkimuskysymyksiimme lasten sopeutumisen kokemuksista. Apuna haastattelussa käytimme tekemäämme fiilismittaria, joka helpotti lapsia vastaamaan kysymyksiin, jotka liittyvät heidän omiin tunteisiinsa. Fiilismittarilla tarkoitetaan kuvaa, jossa oli kolme eri hymynaamaa. Lapsi pystyi halutessaan näyttämään fiilismittarin avulla mitä tuntemuksia kysymämme kysymys hänessä herätti.

Tekemämme kysymykset auttoivat meitä pääsemään tutkimuksemme tavoitteeseen. Teimme tarkentavia kysymyksiä tarpeen mukaisesti ja palautimme keskustelun takaisin haastattelumme aiheisiin keskustelun mennessä paljon epäolennaisiin asioihin. Suhteemme haastateltaviin toimi onneksemme hyvin ja mutkattomasti, joten haastattelutilanteet etenivät kaikkien kanssa hyvin. Koimme kuitenkin, että olisimme kaivanneet hieman laajempia vastauksia. Ymmärrämme haastateltaviemme olleen lapsia, joten he saavat vastata asioihin omaan ikätasoonsa nähden sopivalla tavalla. Olisimme voineet tutkijoina esittää myös joitain jatkokysymyksiä, mitä emme haastattelutilanteessa tajunneet kysyä. Tutkimuksen tulosten dokumentoinnissa olemme apunamme käyttäneet lainauksia, kuvioita, sekä liitteitä. Tutkimuksen lähteinä käytimme niin kirjoja, kuin nettilähteitä. Suurin osa läheteistämme ovat tuoreita, mistä olemme tyytyväisiä. Joistain aiheista oli

kuitenkin vaikea löytää lähteitä, joten jouduimme esimerkiksi käyttämään muutamaa vanhempaa lähdettä, tai kirjoittamaan lähdetekstiä haluttua vähemmän. Valitsimme menetelmänä haastattelun. Pohdimme sitä, onko haastattelu kuitenkin eettisesti paras mahdollinen työväline lasten kokemusten taltioimisessa. Lapset ovat saattaneet todeta joitain asioita myös miellyttämisen halusta. Tämä tutkijoille itselleen jää kuitenkin epäselväksi. Haasteita opinnäytetyön kirjoittamisessa on tuottanut työn jatkuva hiominen ja muokkaaminen. Omalle tekstille on myös tullut sokaistuneeksi, joten omia virheitä näe niin helposti. Opettajien ja opponenttien palautteet olivat hyviä työn hioimisen kannalta. Toisaalta aloimme epäilemään kirjoittamamme tekstin oikeudenmukaisuutta, joka tuotti välillä epävarmuutta kirjoittamiseen.

7.3 Ammatillinen kasvu

Ammatillisen kasvun kannalta opinnäytetyöprosessi on ollut hyvällä tavalla haastava. Kohtasimme prosessin aikana haasteita mutta myös onnistumisia. Opinnäytetyömme kannalta meille oli tärkeää päästä kuulemaan lasten oma-kohtaisia kokemuksia Espanjassa asumisesta juuri sillä hetkellä. Yhteistyömme suomalaisen koulun kanssa mahdollisti meille tämän ja koimme yhteistyön sujuvan mutkattomasti, mistä olemme todella kiitollisia. Opinnäytetyön teoriaosuudessa olevan aineiston kerääminen antoi meille monipuolisesti uutta tietoa aiheen tiimoilta. Uskomme monipuolisen perehtymisen sopeutumisen teemoihin tuovan meille lisää tietoutta toimia tulevaisuuden työelämässä parhaalla mahdollisella tavalla. Näemme aiheen ajankohtaisena etenkin kansainvälistymisen myötä. Koko prosessin ajan parityöskentely sujui erittäin hyvin. Koimme täydentävämme toisiamme ja prosessin olleen yhdessä helpompi kuin yksin. Asioiden miettiminen yhdessä toi lisää varmuutta ja toisiinsa myös uusia näkökulmia työskentelyyn. Opinnäytetyöprosessin päätteeksi jaamme tutkimuksen tulokset yhteistyökumppanille ja asianosaisille sähköisesti.

Lasten haastattelut sujuivat pääosin hyvin. Haastetta kuitenkin tuotti se, että osa haastatteluista toteutui lapsille mieluisten aktiviteettien aikaan. Tämän seurauksena saattoi olla vaikeaa keskittyä käsillä olevaan hetkeen. Haastatteluissa huomasimme, miten merkittävää haastattelijan käyttäytyminen tilanteessa oli sekä se, että lapset tunsivat meidät jo entuudestaan, sillä olimme koulussa työharjoittelussa. Lapsi pystyi täten olemaan rento ja avoin haastattelutilanteessa, kun olimme haastattelijoina itsekkin rentoja ja tuttuja lapselle. Olikin tärkeä luoda mahdollisimman mukava ja turvallinen ilmapiiri haastatteluille. Lapsen tuli olla tietoinen siitä mitä teemme, miksi ja mihin haastattelumateriaalia käytetään. Vanhemmalta ja lapselta oli tärkeä saada suostumus haastatteluun ja lapselle kertoa oikeudestaan lopettaa haastattelu missä kohtaa vain. Kohderyhmämme edellytti meitä huolehtimaan erityisen tarkasti vaitiolovelvollisuuden toteutumisesta sekä haastatteluihin liittyvästä tietosuojasta.

Haastattelukysymysten keksiminen tuotti meille hieman haastetta koska kysymyksistä piti saada selkeitä niin että lapsi ymmärsi selkeästi mitä häneltä oikein kysytään. Mietinnässä oli myös se, että miten saamme haastattelukysymyksien avulla lapsilta vastauksia juuri meidän tutkimuskysymyksiimme, sekä tutkimusongelmaamme. Opimme käyttämään teemahaastattelua haastattelumenetelmänä. Opinnäytetyöprosessimme aikana opimme myös analysoimaan aineistoa laadullisen analysoinnin mukaisesti. Sen ymmärtäminen tuotti aluksi vaikeuksia, mutta sitä tehdessämme se osoittautuikin helpommaksi, kuin miltä se alussa oli vaikuttanut.

Haastattelu menetelmänä opetti meille lisää ammatillisia vuorovaikutustaitoja, joita pääsimme harjoittamaan haastattelutilanteissa lasten kanssa. Haastattelutilanteissa vastauksista ilmeni positiivisten asioiden lisäksi myös negatiivisia seikkoja. Näitä olivat esimerkiksi erilaiset pelot, joita lapset saattoivat kohdata. Haastattelutilanne ei ollut kuitenkaan paikka niiden syvempää käsittelyä varten. Pohdimme kuinka toimia sensitiivisesti parhaalla mahdollisella tavalla, jotta mikään aihe ei jää vaivaamaan kenenkään lapsen mieltä. Koimme haastattelutilanteiden olleen kuitenkin turvallisia paikkoja. Osoitimme myötätuntoa, sekä välittämistä ja siirryimme seuraaviin aiheisiin melko sujuvasti. Olisimme halunneet kuitenkin

keskustella joistain isommista aiheista syvällisemminkin ja meille saattoi jäädä olo, että seuraavaan haastattelukysymykseen siirtyminen oli nopeaa.

Sosiaalialan kompetensseissa yhtenä tavoitteena on, että sosionomi osaa edistää asiakkaiden osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Lapset pääsivät kertomaan omia kokemuksiaan ja ajatuksiinsa Espanjassa asumisesta. Niiden pohjalta yhteistyökumppanimme voi kehittää tulevaisuudessa toimintaansa, joka saattaa vaikuttaa lapsien koulussa käymisen kokemuksiin positiivisella tavalla.

Sosiaalialan varhaiskasvatuksen sosionomin kompetensseissa yhtenä tavoitteena oli yksityisyyden, tietosuojan ja vaitiolovelvollisuuden ymmärtäminen sekä niiden toteuttaminen omassa toiminnassaan. (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.) Kohderyhmämme velvoitti meitä perehtymään tarkasti tietosuojaan ja yksityisyyteen liittyviin seikkoihin. Olemme vaitiolovelvollisia kaikesta mitä lapsi meille haastatteluissa puhui ja pidämme huolen, että jokaisen lapsen yksityisyys säilyy niin, etteivät lapset olleet millään tasolla tunnistettavissa. Toisena tavoitteena sosiaalialan varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssissa on, että sosionomi tarkastelee lasta yksilönä ja edistää kuulluksi tulemistä (Diakonia-ammattikorkeakoulu, i.a.). Kohtasimme jokaisen lapsen yksilönä. Huomioimme heidän persoonansa ja keskittymiskyvyn, mikä vaikutti toimintaamme haastatteluissa. Kysymyksemme ohjasivat keskustelua, mutta lapsilla oli kuitenkin vapaus kertoa sen mitä he halusivat. Tärkeää oli, että jokainen tuli kuulluksi ja se että keskiössä oli lapsi ja juuri hänen kuulemisensa sekä kokemuksensa asiasta.

7.4 Johtopäätökset ja jatkotutkimusaiheet

Johtopäätöksenä voimme todeta sen, että vaikka lapset elävät Espanjassa, tutkimustulokset osoittavat sen, että heidän päivänsä kuluvan suurilta osin suomalaisten keskuudessa. Auttaako tämä sopeutumaan Espanjaan vai ei? Kaikki lapset viihtyivät hyvin suomalaisessa koulussa, mutta heillä oli myös halua oppia espanjan kieltä ja sopeutua paikallisväestöön. Sopeutumisen kannalta olisikin tärkeää vahvistaa lasten espanjan kielen taitoa ja tukea heitä

täten integroitumaan. Tutkimuksessamme nousi selkeästi esille lasten Suomi-keskeisyys. Lapset kävivät suomalaista koulua, heidän kaveripiirinsä oli suomalainen, lasten kodeissa puhuttiin suomea ja he viettivät aikaansa suomalaisissa harrastuksissa. Lasten viettämä vapaa-aika kului paljolti myös perheen kanssa.

Emme tutkijoina voi tietää haastateltujen lasten tulevaisuutta. Osa heistä voi palata takaisin Suomeen lähitulevaisuudessa, kun taas osa jäädä Espanjaan melko pysyvästikin. Olemme kuitenkin sitä mieltä, että jokaisen lapsen on tärkeää kokea sopeutuvansa uuteen asuinmaahansa, jotta hänellä voisi olla hyvä ja turvallinen olo elää. Pohdimme aiheen tiimoilta myös suomalaisen koulun merkitystä lasten sopeutumisen kokemuksissa. Emme ole varmoja, sopeuttaako suomalainen koulu lapsia Espanjan yhteiskuntaan vai päinvastoin pitää heitä niin sanotussa *suomikuplassa*, jossa lapsi ei pääse kunnolla kosketuksiin paikallisen kulttuurin kanssa. Ajattelemme että *suomikuplassa* eläminen ei edesauta sopeutumista. On hyvä myös pysähtyä miettimään, onko Suomesta ulkomaille muutto paras asia, jopa unelma lapselle, vai ainoastaan lapsen vanhemmille. Jokaisen ulkomaille muuttavan ja ulkomailla jo asuvan lapsen ääni pitää saada kuuluvaksi. Mikä on lapselle parasta?

Huomasimme lasten elävän Espanjassa niin kuin koto-Suomessa eletään. Opinnäytetyömme tulokset vahvistavat lasten yksilöllisyyden ja sen että onnistumisia kuin haasteitakin on myös etelän lämmössä näillä pienillä koululaisilla. Tutkimuksemme lisää tietoa ja ymmärrystä lasten sopeutumisen kokemuksista Espanjaan niin kasvatuksen ja koulutuksen henkilökunnalle, lapsien vanhemmille, kuin jokaiselle aiheesta kiinnostuneelle.

Lapsen kokemus aiheesta oli tutkimuksen keskiössä. Haastattelu antoi lapsille turvallisen paikan missä he saivat rauhassa kertoa yksilöllisiä kokemuksiaan Espanjaan muutosta ja siellä asumisesta, eli isosta muutoksesta omassa elämässään. Tutkimus tuo lapsen äänen kuuluviin ja näin he saivat kokemuksen, että juuri heitä halutaan kuulla. Tämä vahvisti heidän osallisuuttaan. Tutkimuksen tulokset voivat inspiroida eri lapsien huoltajia muokkaamaan omia toimintatapojaan lapsen yksilökohtaiset kokemukset ja tarpeet vieläkin paremmin huomioiden, niin ulkomaille muuttoja, kuin sen käytännön asioita

suunnitellessaan. Tällainen voi olla esimerkiksi päätöksen tekeminen siitä valitseeko huoltaja lapselleen paikallisen vai kansainvälisen koulupaikan, harrastusmahdollisuudet ja ympäristön missä elää. Näin voidaan vaikuttaa esimerkiksi siihen millaisessa ympäristössä lapsi viettää suurimman osan arjestaan.

Suomalaisten lasten sopeutumisen kokemuksia Espanjaan ei ole aikaisemmin tutkittu paljon. Siihen, millaiseksi lapsi kokee olonsa Espanjassa, vaikuttavat hänen lähtökohtansa, eli se onko hän tullut maahan vapaasta tahdostaan vai vanhempien pakottamana. Olisi siis hienoa kuulla laajempia tutkimuksia aiheen tiimoilta, koska lasten kokemuksia ei kuulu sivuuttaa ulkomaille muuttoa suunnitellessa, sillä se on suuri muutos lapsen elämässä. Jatkotutkimuksia olisi mukava kuulla siitä, onko lapsi kokenut olevansa mukana ulkomaille muuttoa päätettäessä, vai onko muutto ollut vain yksipuolisesti vanhemman päätös. Mielenkiintoinen ja tarpeellinen jatkotutkimusaihe olisi kuinka koulu voisi vielä paremmin sopeuttaa lapsia Espanjaan.

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, A., Fågel, S., & Säävälä, M. (2013). Olemme muuttaneet - ja kotoudumme: Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Väestöliitto, Monikulttuurinen osaamiskeskus.
- Arvola, O. (2021). *Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana*. [Väitöskirja, Turun yliopisto]. <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/152202/Anna-lesB539Arvola.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Bayraktar, S. (2019). A diary of expatriate adjustment: Collaborative mechanisms of social support. *International Journal of Cross Cultural Management, Vol. 19(1)*, 47–70. <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/1470595819836688>
- Benjamin, S. (2014). Teoksessa M. Laine. (toim.), *Kulttuuri-identiteetti & kasvatus - Kulttuuriperintökasvatus kotoutumisen tukena*. (56-102). Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura. https://www.kulttuuriakaikille.fi/doc/monikulttuurisuus_kansio/Kulttuuri-identiteetti_ja_kasvatus.pdf
- Canning, N. (2020). *Children's empowerment in play: Participation, voice and ownership*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu. (i.a.). *Osaamisvaatimukset: Sosionomi (AMK)*. Saatavilla 29.2.2024 <https://www.diak.fi/opiskelu/opiskelijan-polku/opintojen-suorittaminen/arviointi/osaamisvaatimukset-sosionomi/>
- Hirsijärvi, S., & Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö* (2. painos.). Gaudeamus. <https://diak.finna.fi/Record/diana.120556?sid=4206915924>
- Hovi, T., Tervonen, M., & Latvala-White, H. (2021). *Muuttuva ulkosuomalaisuus: Kyselytutkimus maastamuutosta ja ulkosuomalaisuudesta*. Siirtolaisuusinstituutti. https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/181268/Raportit_3_www.pdf?sequence=4

- Hujala, E., & Turja, L. (toim.) (2020). *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. PS-kustannus.
- Hyvärinen, M., Nikander, P., Ruusuvuori, J., Aho, A.L., & Granfelt, R. (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino.
- Inkeri, L. (2012). Suomalaisen Espanjaan muutto ja yhteisöllisyys Espanjassa. [Pro gradu -tutkielma, Vaasan yliopisto].
https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/931/osuva_4637.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Kallinen, K., & Pirskanen, H. (2022). *Lasten ja nuorten tutkimushaastattelu*. Gaudeamus.
- Kananen, J. (2014). *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikoulun Julkaisuja-sarja.
- Korhonen, L. (26.11.2021). *Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina*. <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018>
- Könnilä, P. (2014). *Sisua ja mañanaa: Suomalaisen siirtolaisuus ja elämänmuutos Espanjan Aurinkorannikolla*. Siirtolaisuusinstituutti.
- L 540/2018. Varhaiskasvatustilaki 13.7.2018/540. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm46651396153296>
- L 628/1998. Perusopetuslaki 21.8.1998/628. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628#L2P5>
- Matveinen, K. (2020). Suomeen saapuneiden työperäisten korkeakoulutettujen maahanmuuttajien sopeutumiskokemuksia tarkastelemassa ja sijainnillisia eroja etsimässä. [Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto].
<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/ff3d8b24-f006-4b4f-abd5-f261d0d39c88/content>
- Niemi, T. (2018). *Lapsuus Kiinassa: 5–12-vuotiaiden ulkosuomalaislasten käsityksiä siirtymistä, sopeutumisesta ja arjen hallinnasta Pekingissä*. [Väitöskirja, Turun yliopisto].
<https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/146283/AnnalesC459Niemi.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L., & Ruoppila, I. (2014). *Ihmisen psykologinen kehitys*. (5. uud. p.). PS-kustannus'

- Opetushallitus. (2014). *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet*.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*.
<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet>
- Opetushallitus. (i.a.). Peruskoulun oppilaan opiskelu ulkomailla. Saatavilla 11.1.2024 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/peruskoulun-oppilaan-opiskelu-ulkomailla>
- Puusa, A., & Juuti, P. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Saahko, L. (2023). *Matkalaukkulapsuus*. Tammi
- Sisäministeriö. (i.a.). Ulkosuomalaisia yhdistää suomalainen identiteetti. Saatavilla 2.2.2024 <https://intermin.fi/maahanmuutto/ulkosuomalaiset>
- Suomen YK-liitto. (i.a.). siirtolaisuus ja pakolaisuus. <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/siirtolaisuus-ja-pakolaisuus>
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (i.a.). *Käsitteet*. Saatavilla 23.3.2023 <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyontueksi/kasitteet>
- Tigert, J. (12.4.2017). *Ulkosuomalaisten lasten luku- ja kirjoitustaitojen kehittyminen suomen kielellä*.
<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-huhtikuu-2017/ulkosuomalaisten-lasten-luku-ja-kirjoitustaitojen-kehittyminen-suomen-kielella>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. [Ohje] Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. Saatavilla 21.3.2023 https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarviointin_ohje_2020.pdf
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (i.a.) *Kotoutuminen ja pakolaisten vastaanotto*. Saatavilla 13.3.2023 <https://kotoutuminen.fi/kotoutuminen-ja-pakolaisten-vastaanotto>

Vilkkä, H. (2021). *Tutki ja kehitä* (5. päiv. p.). PS-kustannus.

Väestöliitto (i.a.) Mitä kotoutumisella tarkoitetaan? Saatavilla 22.1.2024

<https://www.vaestoliitto.fi/maahanmuuttajat/kotoutuminen/mita-kotoutumisella-tarkoitetaan/>

Warinowski, A. (2012). *Maailmalle yhtenä, takaisin toisena? Suomalaisten ekspatriaattiperheiden lapset kulttuurisissa siirtymissä.*

Siirtolaisuusinstituutti.

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/86298/Siirtolaisinstituutin-tutkimuksia-A42_Warinowski.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Yrjö-Koskinen, S. (2020). Lapsena vanhempien kulttuurin ulkopuolella asuminen ja paluumuuton heijastuminen aikuisuuteen [Pro gradu -tutkielma, Turun yliopisto.]

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/150661/Yrjo-Koskinen_Sini-Vuokko_Pro_gradu_-_tutkielma.pdf;jsessionid=602642F714561A270D17DD8896559DAF?sequence=1

Yrjö-Koskinen, S. (2021). Lapsena ulkomailla asumisen vaikutus kulttuuri-identiteettiin: *Migration–Muuttoliike*, 47(3), 18–20. <https://siirtolaisuus-migration.journal.fi/issue/view/7963/1316?acceptCookies=1>

LIITE 1. Saatekirje haastateltavien vanhemmille

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Janita Miettinen ja Sara Tonteri Diakonia-ammattikorkeakoulusta Kalasataman kampukselta. Teemme opinnäytetyötämme suomalaisten lasten sopeutumisen kokemuksista Espanjaan. Tarkoituksena on selvittää ajankohtaista tietoa lasten omakohtaisista kokemuksista sopeutumisen kannalta sekä ymmärtää mitkä asiat edistävät, ja mitkä estävät lasten sopeutumista Espanjaan. Yhteistyökumppanimme toimii suomalainen koulu. Haluamme antaa koululle ajankohtaista tietoa, miten lapset ovat sopeutuneet uuteen asuinmaahansa, ja täten auttaa koulua löytämään toimivampia ratkaisuja lasten kulttuurisen sopeutumisen helpottamiseksi.

Haluaisimme pyytää teiltä luvan haastatella lastanne tutkimusta varten. Vastajien henkilötiedot ja muut tunnistettavat tiedot eivät käy ilmi valmiissa opinnäytetyössämme. Tutkimuksemme valmistumiseen saakka tulemme säilyttämään haastattelumateriaalit yksityisellä muistitikulla. Hävitämme haastattelumateriaalit työn valmistuessa. Osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja haastattelut ovat mahdollista keskeyttää missä vaiheessa vain. Valmis työme julkaistaan Theseus-julkaisusivustolla. Jos teillä herää kysyttävää, meidät tavoittaa sähköpostitse.

Ohessa linkki forms- kyselyyn, jonka kautta pystytte joko hyväksyä, tai kieltää lapsenne osallistumisen tutkimukseemme.

Terveisin,

Janita.miettinen@student.diak.fi

Sara.tonteri@student.diak.fi

LIITE 2. Forms kysely

Lupa kyselytutkimukseen osallistumisesta

Sosionomiopiskelijat Janita Miettinen ja Sara Tonteri Diakonia-ammattikorkeakoulusta tekevät opinnäytetyön suomalaisten lasten sopeutumisen kokemuksista Espanjaan. Opinnäytetyön tiedonkeruu suoritetaan haastattelututkimuksella. Esi- ja alkuopetuksen oppilaita haastatellaan tutkimusta varten.

Tällä lomakkeella keräämme tiedon siitä, saako lapsenne osallistua haastattelututkimukseen.

* Pakollinen

1. Oppilaan nimi ja luokka *

2. *

Oppilas saa osallistua haastattelututkimukseen

Oppilas ei saa osallistua haastattelututkimukseen

Lähetä

LIITE 3. Esimerkki kategorisoinnista

Litteroitu teksti	Alaluokka	Yläluokka
H6 Rannalla, varsinkin joskus vaikka sunnuntaina.	Ranta	Harrastukset
H4 Syön karkkia, katon tv:tä, meen pelaa jalkapalloa ja leikin kavereiden kaa.	Karkin syönti Tv:n katsominen Jalkapallon pelaaminen Kaverien kanssa leikkiminen	

LIITE 4. Haastattelukysymykset

PERUSTIEDOT

- Minkä ikäinen olet?
- Mitä kieliä sinä puhut?
- Mitä kieltä puhut vanhempiesi kanssa?
- Minkä maalainen koet olevasi?
- Mitä sinä ajattelet Espanjaan muutosta?
- Mitä kieltä kaverisi puhuvat
- Mitä harrastuksia sinulla on?

SUOMALAISUUS

- Miltä tuntuu olla täällä koulussa?
- Millainen luokka sinulla on?
- Mikä on parasta suomalaisessa koulussa?
- Onko sinulla kavereita Suomessa?
- Onko sinulla ikävä Suomeen?
- Pidätkö yhteyttä Suomessa oleviin ihmisiin?

ESPANJALAISUUS

- Mikä Espanjassa asumisessa on parasta?
- Mitä kivoja paikkoja kotisi lähellä on?
- Mistä asioista et pidä Espanjassa?
- Onko sinulla kavereita Espanjassa?
- Katsotko espanjankielisiä ohjelmia?
- Mitä kivaa haluaisit tehdä Espanjassa?
- Tuntuuko Espanjassa asuminen turvalliselta?